

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 4

КРАСАВІК

1949

Трое

Н. ГРИБАЧЕВ

Раскатившись сгорая,
глухо гукнув на мосту,
крутят скаты «Москвича»
двадцать первую версту.
Поворот. Пешеход
руку поднял — ждет.

— Вы простите-извините,
если только по пути,
до «Светланы» подвезите,
это тут, верстах в пяти...

Усики шофер рукою
поправляет: — Не беда,
нам с попутницей такою
хоть в «Светлану», хоть куда!

Есть тому своя причина:
и шофер он не простой,
а бывалый, и мужчина
хоть в летах, да холостой...

Виден в зеркало шоферу —
производственный секрет! —
взгляд попутчицы, в котором
разве только моря нет.

Перед ней, такого роста,
что до плеч тебе едва,
растеряешь все геройство,
позабудешь все слова!

Только он—иное дело;
при начальстве, например,
вся дивизия робела,
только он и не робел.

А к тому-ж—столичный житель,
и опять же — холостой...
Тронул ус:

— А вы, скажите,
из «Светланы» из самой?

— Да...

И точка. И молчанье.
И при случае таком
улыбается начальник —
новый предрайисполком.

А шоферу знать бы надо,
кто она—да вот беда:
для доярки—тонковата,
для врачихи—молода.

Ива тянет к стеклам ветку,
пар клубится по ручью,
а шофер опять в разведку:

— Верно, учите?
— Учу...

— Как там школьники?

— Да всяко...
Экий ребус разговор,
эк, оказия!.. Однако
не теряется шофер:

— Есть у вас одна в «Светлане»,
как ее... позволь, позволь,
Зиминая как будто Таня,
звеньевая вроде, что ль,—

так, невзрачная собою,
был портрет ее весною
в нашей прессе областной. —
Ну, так мы везем Героя
этой самой Зиминой.

— Зиминой? Героя? Ма-ама!..
— Да, представьте, нам дана
из столицы телеграмма —
наградить за сбор зерна.

Вот таким, гляди, и счастье,
а меня бы взять, так я,
будь бы я в большом начальстве
или, проще, у руля,
пост мне будь бы тот по силам —
так, к примеру, в тот указ
заносил бы лишь красивых
и, конечно,—первой вас.

— Что вы!

— Верно!

— Нет, уж, что вы!

— Что ж особенного тут?

Знания—все-таки основа,
школьный труд—научный труд,
не навоз возить, к примеру,
не с мотыгой да серпом...
— Эй, болтай да знай и меру! —
злитесь предрайисполком, —

Да гляди вон на дорогу,
у меня охоты нет
вместе с нашим педагогом
путешествовать в кювет!..

Из-за рожи фермы, хаты,
пополь рвется в высоту.
Снег взбивая, крутят скаты
двадцать пятую версту,

и в машине едут трое.
я ведется речь о том,
что поздравить бы Героя
добрым надобно пирком,

чтоб с торжественною частью,
чтобы весь народ честной,
чтоб, мол, в обморок от счастья
не упасть бы Зиминой.

Взвизгнул тормоз — остановка,
стих деревьев перепляс,
и шофер под ручку ловко
девушку:

— С прибытием вас!

Я теперь здесь буду часто,
а с колхозом не знаком,
я хотел бы прогуляться
с вами нынче вечером.

Не глядите слишком строго,
звать кого, смелее, — ну?
— Звеньевую

и комсорга,
проще — Таню Зиминову...

И шофер лишился речи...

И отеческим баском: —

— Да, бывают в жизни встречи! —
суть подвел predisполком.

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

Выданне

ЦК КП(б)Б

4

Красавік 1949 г.

ЗА НОВЫ МАГУТНЫ ЎЗДЫМ СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРКІ

У СЕНАРОДНАЕ спаборніцтва ў мінулым годзе прынесла сельскай гаспадарцы новыя выдатныя поспехі. Калгасы і саўгасы Беларусі перавысілі даваены ўзровень ураджайнасці і валавога збору збожжавых культур. Наша рэспубліка дзятэрмінова выканалала дзяржаўныя пастаўкі хлеба і значную колькасць збожжа здала звыш плана.

Беларускі народ з вялікай радасцю сустрэў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб прысваенні звання Героя Соцыялістычнай Працы і ўзнагароджанні ордэнамі і медалямі працаўнікоў соцыялістычнага земляробства. Сярод 16 Герояў Соцыялістычнай Працы — 9 лепшых калгасніц рэспублікі: А. А. Шаптыка, Л. В. Аўсеева, П. М. Аўсеева, А. С. Гарэцкая, П. Л. Калала, Е. П. Лясніцкая, Р. Н. Пятроўская, Н. К. Рудніцкая, М. А. Эзерын.

Поспехі перадавікоў натхняюць усё сялянства на новыя працоўныя подзвігі, на атрыманне багатых ураджаяў.

На рэспубліканскай нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі, якая нядаўна адбылася ў Мінску, лепшыя людзі калгаснай вёскі абмеркавалі вынікі мінулага сельскагаспадарчага года, абмяняліся вопытам і вызначылі шляхі для лепшага выканання задач, пастаўленых партыяй і ўрадам перад работнікамі сельскай гаспадаркі.

Герой Соцыялістычнай Працы Надзея Кірылаўна Рудніцкая расказала ўдзельнікам нарады аб тым, як яе звязно з 14,5 гектара атрымала па 30 цэнтнераў збожжа. Усе члены звязно гарэлі адным жаданнем — павысіць ураджайнасць соцыялістычных палёў. Гэта патрыятычнае імкненне парадзіла высокую энергію. Клапатлівы догляд пасеваў, добрая апрацоўка і ўгнаенне глебы, своєчасовая падкормка і праполка, штучнае даапыленне — усё гэта садзейнічала багатаму ўраджаю. Акрыленае поспехам, звязно парашыла не спыняцца на дасягнутым. Калі здолелі зняць па 30 цэнтнераў жыта з гектара, то чаму не дабіцца 35? І гэту задачу звязно абавязалася вырашыць у бягучым годзе.

Для нашай рэспублікі вялікае значэнне мае лён. Гэта добра разумеюць перадавыя ільноводы Беларусі і не шкадуюць сіл, каб дабіцца высокіх ураджаяў. Лён — вельмі прыбытковая культура. За зданую прадукцыю лёну калгаснікі атрымліваюць вялікія грашовыя і натуральныя прыбыткі. Так, калгас «Юны свет» Дрысенскага раёна за ільнопрадукцыю з плошчы ў 50 гектараў атрымаў 244 тысячы рублёў, 2400 пудоў пшаніцы і 192 пудоў цукру. Калгас «Чырвоны будаўнік» Гомельскага раёна за ільнопрадукцыю з плошчы ў 35 гектараў атрымаў 273 тысячы рублёў, 816 пудоў пшаніцы, 125 пудоў цукру, 324 пудоў жмыхаў.

Многія калгасы дасягнулі значных поспехаў у вырошчванні кок-сагыза, які дае нашай краіне натуральны каучук. Калгас «Чырвоная змена» Любанскага ра-

ёна з 15 гектараў сабраў па 51,1 цэнтнера карэнняў і па 35 кілаграмаў насення, а брыгада Героя Соцыялістычнай Працы Аляксандры Шаптыка з плошчы ў 6 гектараў сабрала па 80 цэнтнераў карэнняў.

Перад работнікамі сельскай гаспадаркі таварыш Сталін паставіў канкрэтную задачу — стварыць у нашай краіне багацце прадуктаў і прадметаў спажывання. Што для гэтага неабходна? Перш за ўсё, узяць усе галіны сельскагаспадарчай вытворчасці, змагацца за далейшае арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, прымяненне іх грамадскага багацця, павышэнне ўраджайнасці, усямернае развіццё жывёлагадоўлі і павышэнне яе прадуктыўнасці.

Сапраўдныя майстры соцыялістычнай жывёлагадоўлі ўжо зараз паказваюць высокія ўзоры працы. Старшы конюх калгаса «Шлях соцыялізма» Магілёўскага раёна тав. Слабадзян у мінулым годзе здолеў вырасціць ад 26 конематак 26 жарабят. Калгас «Рассвет» Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці дасягнуў сярэдняга ўдою малака 3200 літраў ад каровы. Калгас «1 Мая» Слуцкага раёна ад кожнай з 22 свінаматак вырасціў па 15 парасят. Калгас «Большэвік» Уваравіцкага раёна на племянной ферме настрыг па 4,2 кілаграма воўны ад кожнай авечкі.

У бліжэйшы час калгасы павінны асвоіць правільныя севазвароты, усямерна пашыраць пасевы шматгадовых траў, засяваць палі добракасным насеннем, павысіць працоўную дысцыпліну. У добрасумленнай працы кожнага з членаў сельгасарцелі кроўна зацікаўлены кожны калгаснік і калгасніца. Абавязак усіх сумленных калгаснікаў — рашуча змагацца з гультаямі і дармаедамі, каб у калгасе не было ні аднаго працаздольнага, які-б не выпрацаваў устаноўленага Статутам мінімуму працаздёна. Ад дружнай і зладжанай працы ўсіх членаў арцелі залежыць рост грамадскай гаспадаркі, прыбыткі калгаса і калгаснікаў.

У нашай рэспубліцы пачынаецца веснавая сяўба, ад своєчасовага і якаснага правядзення якой залежыць лёс сёлетняга ўраджаю.

Сцягам барацьбы за высокі ўраджай у 1949 годзе павінна стаць вучэнне Мічурына — Вільямса — Лысенка. Абавязак кожнага працаўніка соцыялістычных палёў аўладаць гэтым вучэннем, якое дасць магчымасць дабіцца яшчэ лепшых ураджаяў і на большых плошчах. Аб гэтым сведчыць вопыт знатных людзей калгаснай вёскі. Перадавікі нашых палёў павінны запаліць усіх калгаснікаў агнём соцыялістычнага спаборніцтва за высокую якасць сельскагаспадарчых работ.

1949 год павінен стаць годам новага росквіту соцыялістычнага земляробства, далейшага ўмацавання калгасаў, росту культурнага і заможнага жыцця калгаснікаў. Няма сумнення ў тым, што наша калгаснае сялянства з часцю вырашыць гэтую задачу.

Слава ГЕРОЯМ

САРДЭЧНАЕ ДЗЯКУЙ РАДЗІМЕ!

ЛЮБЛЮ я Бабруйшчыну, свой родны калгас імя Куйбышэва. З імі звязана ўсё мае жыццё. Тут скончыла пяць класаў, вышла замуж і дзяцей надгадвала, тут навучылася працаваць калектыўна, не шкадуючы сіл для шчасця краіны.

Хлеб — гэта наша магутнасць і слава, і таму ўжо адзінаццаць год назад паставіла я сваёй мэтай навучыцца вырошчваць высокія ўраджаі.

Жыта сеюць у нас спакон веку. Але многія дзесяткі год ураджаі збіралі мізэрныя, бо карысталіся старымі, дзедаўскімі спосабамі апрацоўкі зямлі. Мне ж хацелася па-новаму працаваць, засвоіць апошнія дасягненні савецкай аграэхнікі, каб жыта расло як у той казцы, што коннік з канём у ім хаваюцца.

— Хай з краю ў край зашуміць нябачанымі ўраджаямі вольная наша зямля! — так думаў кожны з членаў майго звяна і рабіў усё магчымае, каб сабраць як мага больш збожжа.

Першая наша мара збылася ў мінулую восень: з кожнага гектара на сваім полі мы знялі па 180 пудоў збожжа. Такім чынам мы даказалі, што наша зямля можа добра радзіць, калі аб тым пастарацца. У далейшым належыць паказаць, што гэта не была выпадковасць.

Як жа нам удалося дабіцца такога ўраджаю, які быў утвая большым звычайнага?

Майму звяну адвалі з-пад бульбянішча плошчу ў 14,5 гектара. Добра апрацаваўшы і ўгноіўшы свой участак, мы засеялі яго старанна ачышчаным і правераемым на ўсхожасць насеннем. За сеялкай заставаліся роўныя радкі прысыпаныя на тры—чатыры сантыметры адборных зярнят. Перад насявам прайшоў добры дождж, і праз тыдзень наш участак пакрыўся дружнымі зялёнымі ўсходамі, якія да замаразкаў мелі час набрацца сілы.

Усю восень і зіму звяно рыхтавалася да веснавых работ на полі. Кожны тыдзень збіраўся аграэхнічны гурток пад кіраўніцтвам аграномаў П. Богуша, І. Арцюховіча, А. Патапенкі. Па-праўдзе кажучы, не ўсё з аднолькавай ахвотай браліся за вучобу. Чуліся і такія галасы: «Калі бог не ўродзіць, араты не дагодзіць». Але неўзабаве людзі ўцягнуліся ў навуку і не шкадавалі для яе часу.

Рудніцкая Надзея Кірылаўна — звенная калгаса імя Куйбышэва Бабруйскага раёна Бабруйскай вобласці, якая атрымала ўраджай жыта 30 цэнтнераў з гектара на плошчы 14,5 гектара.

Айсеенка Палагея Максімаўна — звенная калгаса імя Кірава Магілёўскага раёна Магілёўскай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 9 цэнтнераў і семя 6,6 цэнтнера з гектара на плошчы 2 гектары.

Гарэцкая Анна Савельеўна — звенная калгаса «Расоны» Расонскага раёна Полацкай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 9 цэнтнераў і семя 7,2 цэнтнера з гектара на плошчы 3 гектары.

Шаплыка Аляксандра Аляксандраўна — брыгадзір калгаса «Чырвоная змена» Любанскага раёна, якая атрымала ўраджай карэнняў кок-сагызду 80 цэнтнераў з гектара на плошчы 6 гектараў.

Ляснічая Ефрасіння Паўлаўна — звенная насеннаводчага калгаса «Профінтэрн» Дрысенскага раёна Полацкай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 6,4 цэнтнера і семя 6,4 цэнтнера з гектара на плошчы 5 гектараў.

соцыялістычнай ПРАЦЫ!

Вельмі здзівіла нашых калгаснікаў магчымасць штучнага даапылення. Нам якраз гэтага і не хапала. У нашым клімаце надвор'е рэдка калі спрыяе красаванню жыта, для чаго патрэбны ціхі сонечныя гадзіны раніцай або пасля абеду. Нармальны ход красавання парушаюць дажджлівыя і пахмурныя дні, што выклікае недабор ураджаю. Для штучнага-ж даапылення можна выбраць зручны момант.

Наша звяно за зіму падрыхтавала 84 цэнтнеры попелу, 26 цэнтнераў аміячнай селітры, 45 тон суперфасфату. Ранній вясною «па чарапку» мы падкармілі сваю азіміну: на кожны гектар унеслі па 6 цэнт. попелу, па 2 цэнт. аміячнай селітры, па 3 цэнт. суперфасфату. Як толькі нага перастала вязнуць у зямлі, прабаранавалі поле ў два сляды папярэдня радкоў. Неўзабаве падкармілі зноў. На ўсім участку жыта расло роўна. Прапалолі два разы, хоць пры добрай апрацоўцы глебы пустазелля было мала. У час красавання прымянілі спосаб штучнага даапылення з дапамогай вярхоўкі даўжынёй у дзесяць метраў, якую праводзілі па каласках уздоўж і ўпоперак участка. Жыта налілося выдатна.

На жніве не чулі стомы. Жалі сярпамі. Амаль усе жніе перавыконвалі дзённыя нормы. Па дзве нормы давалі штодня Франя Грыгаровіч, Ганна Гавароўская, Алена Дудзіцкая. Ураджай звезлі на брыгаднае гумно, асебна склалі і змалалі.

Ніколі не забуду яснага вераснёўскага дня, калі змоўк мерны стукат веялі. Сэрца спявала ў грудзях, пачуўшы ўрачыстыя словы вагаўшчыка: «Ваша звяно сабрала 2610 пудоў, або па 180 пудоў з гектара!». Радасці нашай канца не было.

Першая перамога натхніла нас на далейшую працу.

На гэты год звяно атрымала ўчастак ў 18 гектараў: 14 пад жыта і 4 пад азімую пшаніцу. Сваёй мэтай мы паставілі зняць па 35 цэнтнераў жыта і па 32 цэнтнеры пшаніцы з гектара. Свой вопыт перадаем іншым звенням у калгасе. Асабліва цесны кантакт трымаем са звяном Валі Прышчэпчык, з якім саборнічаем.

На нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі ў Мінску я даведлася, як высока ацаніла краіна працу майго звяна. Як звеннявой, мне прысуджана высокае званне Героя Соцыялістычнай Працы. Сардэчнае дзякуй Радзіме за гонар і чэсць!

Надзея РУДНІЦКАЯ.

Пятроўская Раіса Нікіфараўна — звеннявая калгаса «Чырвоны партызан» Ветрынскага раёна Полацкай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 9,3 цэнтнера і сям'я 5,4 цэнтнера з гектара на плошчы 2 гектары.

Эзерын Марыя Андрэеўна — звеннявая насеннаводчага калгаса «Інтэрнацыянал» Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 7,1 цэнтнера і сям'я 7 цэнтнераў з гектара на плошчы 2 гектары.

Калола Праскоўя Лазараўна — звеннявая калгаса «Большэвік» Любчанскага раёна Баранавіцкай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 10,5 цэнтнера і сям'я 9,7 цэнтнера з гектара на плошчы 2,2 гектара.

Аўсеенка Лідзія Васільеўна — звеннявая калгаса імя Кірава Магілёўскага раёна Магілёўскай вобласці, якая атрымала ўраджай валакна ільну-даўгунцу 9 цэнтнераў і сям'я 6,6 цэнтнера з гектара на плошчы 2 гектары.

Гладчэнка Іван Арцёмавіч — брыгадзір насеннаводчага калгаса «Інтэрнацыянал» Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці, які атрымаў ураджай ільну-даўгунцу 6,7 цэнтнера і сям'я 7 цэнтнераў з гектара на плошчы 5 гектараў.

СВЯТА Ё САРАЧАХ

Ш

ТО за свята сёння ў Сарачах? Чаго так шуэтра і весела ходзіць з хаты ў хату цётка Арына? Што за газету дастае яна з кішэні і акуратна захінае ў белую хустачку?

У Сарачах сёння вялікая падзей. Вось ідзе па вуліцы маладая калгасніца. Яна ў жоўтым кашушку, на галаве новая хусціна. Ці не Мар'я Коўшар гэта, звенявая на кок-сагызу? Невысокая дзяўчынка, якой на выгляд не больш семнаццаці год, бегае ад хаты да хаты, цешыць калгасніц вялікай навіной.

— Агатачка, віншую, родная! З ордэнам Леніна цябе!

І запляскала ад радасці рукамі, і засмяялася ад усёй глыбіні дзявочага сэрца.

Агата думае, верыць і не верыць. Ёй хочацца бачыць Указ, прачытаць яго ўласнымі вачыма.

— Родная! Ды я сама па радыё слухала. Дваццаць два прозвішчы з нашага калгаса налічыла. Алесі Шаплыка—Залатую Звязду, табе—ордэн Леніна.

У той дзень у сарачанскім калгасе «Чырвоная змена» сабраўся многалюдны сход. З натхненнем гаварылі ўзнагароджаныя, выступалі члены праўлення, паляводы. Яны дзякавалі Сталіну за клопаты аб савецкіх людзях, гаварылі пра новыя ўраджаі, што заваююць любанцы на асушаных балотах.

Калгаснікі ўспаміналі колішнія недаступныя багны і «зыбуны», ператвораныя большэвікамі ва ўраджайныя палі і сенажаці. Гаварылі пра ўраджай кок-сагызу на балотце і пра новых людзей, узгадаваных у вёсцы калгасным ладам.

Мы зацікавіліся землямі калгаса. І аказалася, што ў ім толькі 260 гектараў «мінералу». Гэта на 180 двароў! Цяпер зразумела, якое малаземелле было тут да рэвалюцыі, якім горам і бядой былі балоты для селяніна-аднаасобніка. Не давалі яму хлеба і тыя дробныя лапкі поля, што ўзвышаліся між балот. Пасевы штогод высушвалі ліпеньскія сухавей, пад ударамі ветру вандравалі з месца на месца бугры пяску.

Цяпер зразумела, чаму ў Сарачах яшчэ за некалькі гадоў да Айчыннай вайны так актыўна ўзяліся за асушку балот. На іх цяпер сеюць пшаніцу і жыта, садзяць бульбу і гародніну, вырошчваюць высокаўраджайны кок-сагыз.

* * *

Кок-сагыз. Гума на балотце! Адкуль трапіла да нас гэта каштоўная тэхнічная культура, у карані якой да 12 працэнтаў натуральнага каучука? Гэта-ж той незамянімы матэрыял, без якога на заводзе не выпускаць ні гумавай шыны, ні галош, ні нават звычайнай дзіцячай цапкі.

Радзіма кок-сагыза — далёкі Казахстан, міжгорныя даліны Цянь-Шаня. Нікім не сеяны і не дагляданы, ён рос там, як дзікае пустазелле. І толькі нядаўна, у 1932 годзе, белым сокам гэтай расліны зацікавіўся тамтэйшы калгаснік Співачэнка. А праз пяць год зерне гэтай цудоўнай кветкі Цянь-Шаня апынулася ў Сарачах і было пасеяна на асушаным тарфяніку.

Алеся Шаплыка, цяперашні брыгадзёр па кок-сагызу, Герой Соцыялістычнай Працы, павучала калгасніц:

— Даводзяць аграномы, што гэта самая каштоўная культура. І кажуць, што яна любіць вільгаць нашых балот. Папрацуем, дзяўчаткі! А можа гэтаму кок-сагызу ў нас у гасцях снадабаецца лепш, чым дома.

Трэба мець вялікае напружанне сіл і волі, каб з такім замілаваннем вырошчваць і даследваць новую культуру так, як рабілі гэта ў Сарачах. Калгасніцы прабавалі сеяць кок-сагыз ва ўсякія тэрміны і ўгнойваць разнастайнымі ўгнаеннямі. Яны змагаліся са злейшым ворагам раслін — драцянікам і дайшлі да таго, што пад кок-сагыз тарфянік трэба араць з восені.

На адным са стараворыўных чыстых тарфянікаў быў закладзен вопытны ўчастак Алесі Шаплыка. Яшчэ да Айчыннай вайны пачала яна даследваць разнастайныя гатункі каучуканосаў. Якога толькі насення не высаівала яна тут, якіх аграпрыёмаў не прымяняла! У жніўні 1940 года жанкі заўважылі, што маладыя раслінкі просяць дадатковай вільгаці. Рашылі паставіць перагародкі ў канавах, узняць узровень грунтовых вод, наблізіць іх да ценькіх карэньчыкаў, дзе адбываецца складаны працэс наапаўнення каучука. І ў тое лета сарачанскія калгасніцы ўпершыню даказалі, што на добрым тарфяніку і пры добрым доглядзе можна сабраць і па 50 цэнтнераў карэнняў з гектара.

* * *

За ракой Арэсай, на тлустых тарфяніках колішняга выгану, лапушыўся кок-сагыз. Яго плантацыі пакрыліся яркай жаўцёзнай кветкай. У міжраддзях ходзяць жанкі: Агата, Мар'я, Арына, Лена, Вольга, Тадора, Домна, Зоня. Яны выбіраюць парасткі надакучлівай травы-пустазелля, што зноў прабіваецца пасля ўчарашніх цёплых дажджоў.

— Леначка, часцей нагінайся, не шкадуй рук! У бадзюлькі лезь! — гукае звенявая Мар'я Коўшар.

А ўвечары ўсе чатыры звяны сышліся ў калгаснай канцылярыі на парад.

— Што рабіць? Пустазелле пішчом лезе, на кок-сагыз наступае. Ці не зрабіць нам шостае пухленне міжраддзяў?

Назаўтра каля паўсотні жанчын, дзяўчат і падлеткаў яшчэ за расой вышлі на плантацыі з матыжкамі. Брыгадзёр Алеся Шаплыка хадзіла ад звяна да звяна, павучала падлеткаў:

— Вось так трэба матыжку трымаць, вось так. Каб караня, барані бог, у радках не закрунуць.

Кок-сагыз адцвітаў. І тады над яго палямі ўзнімаліся мільёны белых пухынак з драбнюткім насеннем на канцах. Гэта адказны момант у працы каучукаводаў. Бо пройдзе паўдня, пракоіцца полем лёгкі ветрык — і палавіна даспелых макавых зярнят ападзе на зямлю. Вось чаму сёння ў поле яшчэ зранку спяшаюцца зборшчыкі насення, бягуць дзеці з торбачкамі. Яны збіраюць даспелыя пуховыя галоўкі і будуць чакаць кастрычніка — багатага ўраджаю карэнняў. Яшчэ не раз пройдуча міжраддзямі жанкі і дзяўчаты, каб падправіць, а мо' і падкарміць слабыя раслінкі і павырываць дзе-ні-дзе рэдкія атожылькі пустазелля.

Прыдзе восень. І тады сам брыгадзёр Алеся Шаплыка яшчэ раз узыйдзе на плантацыю і, выцягнуўшы з радка доўгі мясісты карань, разломіць яго і скажа:

— Ну, дзяўчаты! Праз тыдзень можна выбіраць. Глядзіце, як гума да пальцаў ліпне.

* * *

Сонечным сакавіцкім ранкам Алеся Шаплыка села ў цягнік. Яна ехала ў Мінск на Ўсебеларускую нараду перадавікоў сельскай гаспадаркі. Ужо ў сталіцы, се-

дзячы ва ўтульным пакоі гасцініцы «Беларусь» і слухаючы радыё, Алеся пачула радасную вестку. Яна — Герой Сопцыялістычнай Працы, дваццаць адна жанчына яе брыгады ўзнагароджана ордэнамі і медалямі. Партыя і савецкі ўрад высока ацанілі самаадданую працу каучукаводаў, якія далі на 80 цэнтнераў карэнняў з гектара.

Калі нарада адкрылася, Алеся Шаплыка паклікалі ў прэзідыум. У радасным хваляванні ўзышла яна на сцэну Тэатра оперы і балета і заняла пачэснае месца за сталом. Брыгадзір-каучукавод слухае выступленні перадавых людзей рэспублікі і ўглядаецца ў залу, залітую святлом электрычнасці. І бачыць яна побач з полацкімі ільняводамі сваіх зямлячак: Мар'ю Коўшар, Палагею Галай, Зосю Акуліч, Кацю Хоміч. Любанскія каучукаводы гутараць з майстрамі высокіх ураджаяў пшаніцы, жыта, ільну.

... Быў перапынак. Удзельнікі нарады пайшлі аглядаць выстаўку сельскагаспадарчых машын, што размясцілася побач тэатра. Зайшла на выстаўку і Алеся Шаплыка.

— Можна па кок-сагызу пакажаце што? Вельмі-ж над ім працы многа. Каб машынай што-колечы аблягчыць.

— Калі ласка! Вось вам новая палепшаная сеялка. Замяняе працу дзесяці ручнікоў. Вунь капачы для ўборкі карэння. А там бачыце, якія палольнічкі? Якія вам да спадобы: ручныя, конныя, трактарныя.

Людзі аглядалі новыя машыны, што аблегчаць іх працу на калгасных палях. Хадзілі каля сеялак і балотных плугоў, углядаліся ў новы самаходны камбайн, абмацвалі машыны, прабавалі іх на вагу, зрушвалі з месца.

— Таварыш Шаплыка! А вы даўно на кок-сагызу працуеце? — пытала дасціпная палачанка.

— Яшчэ з трыццаці сёмага.

— То раскажыце, як нам брацца за яго. І дае ён што-небудзь ці не? Кажуць, каля яго работы задужа...

— А якая гэта культура не любіць работы. А на-конт прыбытку, то над яго няма выгаднейшай культуры. Я сама толькі прэміі-надбаўкі больш шасні тысяч мела.

І расказала Алеся Шаплыка, як саборнічалі за высокі ўраджай кок-сагыза ва ўсіх чатырох звеннях, як старанна і самааддана працавалі людзі на праполцы і падкормцы пасеваў.

— Летась-жа, мо' чулі ўжо, мы сабралі з шасні гектараў на 80 цэнтнераў карэнняў. Сёлета мяркуем на ўсёй плошчы сабраць столькі-ж. Такого ўраджаю яшчэ не ведалі любанцы. Здабыты ён і працай, і высокай аграэхнікай. У нас такі парадак: калі трэба — па пяць разоў праполваем пасевы, па пяць разоў пухлінім міжрадзі. А наконт насення — няма і гутаркі — яно ў нас заўсёды першагатунковае, і чыстае і стратыфікаванае. Яшчэ калі сеяць, а насенне ў нас даўно ў варывеньцы на лядку вылежваецца.

* * *

За ракой Арэсай ходзіць пажылая жанчына. Яна важна брочыць ад канавы да канавы, правярае ў іх глыбіню вады, углядаецца ў чорныя камякі глебы, узаранай яшчэ з восені. Вось яна нахілілася, набрала ў жменю тлустага тарфяніку і шпаркім рыўком рукі кінула ўбок. Сыплецца. Значыць пара, можна гнаць трактар, запуская дыскі ў зямлю.

— Хто-ж гэта ходзіць па ўраджайным калгасным полі на балоне?

— Гэта брыгадзір-каучукавод.

— Чаго ўглядаецца яна ў тлусты тарфянік?

— Глебу правярае, хоча ведаць, ці правяла яна, ці намнога ўглыб адтала балота. Праз дзень сюды трактар прыдзе, поле пачнуць дыскаваць, угнаенне рассяваць.

... А на калгасным двары нехта спрачаецца. Чуваць звонкія галасы дзяўчат. Мар'я Коўшар, тая самая нізенькая дзяўчынка, што бегала ўчора па вёсцы, уханілася за мех з попелам, гукае на балота:

— Цётка Алеся! Паляводы наш попел пад жыта бяруць!

І спіху дадала:

— Не пушчу, не дам! У мяне самой пяць гектараў кок-сагызу. Падкормку ў маі дзе я вазьму?

Алеся МАТУСЕВІЧ

Любанскі раён. Вёска Сарачы.

Калгасніцы калгаса «Чырвоная змена», узнагароджаныя ордэнам Леніна: (зверху ўніз, злева направа) Лайтэрыя А. А., Шаплыка Е. М., Брагінец Е. І., Шаплыка Е. Х., Шаплыка Н. І., Коўшар М. М.

Жанчына з „крэсаў усходніх“

АДЫВАЮЧЫ крок у страйвым маршы, перадавы батальён пяхотнага палка з разгорнутым спягам падыходзіў да аднаго з закінутых гарадоў «крэсаў усходніх». На хадзе расшпіліўшы планшэт з картай-дваццацікіламетроўкай, капітан яшчэ раз уважліва ўглядаўся ў чорны кружок, што ляжаў на поўначы ваяводства Навагрудскага.

— Дзіўная назва, — падумаў капітан: — Любча!

Вераснёўскае сонца схілялася к захаду, і гарадок раптоўна паўстаў перад байцамі у цёплых ружовых праменнях. Батальён перажыў дзесяткі хвалючых сустрэч, але кожны раз капітана ахапляла пачуццё прыўзнятасці ў чаканні новай радаснай падзеі. Такі самы настрой ён бачыў і на тварах сваіх байцоў, якія ў гэты шматпакутлівы край неслі пачатак вольнага жыцця.

Ад гарадскіх ускраін насустрач батальёну хлынула нястрымная чалавечая плынь. За некалькі імгненняў усё перамяшалася: сардэчныя воклічы і палкія абдымкі, кветкі і слёзы радасці...

У шматлюдным натоўпе вылучалася немаладая жанчына, якая пільна ўглядалася ў твары байцоў, стоячы на абочыне дарогі. У яе праніклівых шэрых вачах, сухіх і гарачых, ва ўсім абліччы яе святлілася нейкая

Удзельніцы Маладзечанскага абласнога з'езда калгаснікаў: звеннявая калгаса імя Сталіна Астравецкага раёна А. Глазунова (злева) і звеннявая калгаса імя Леніна Маладзечанскага раёна В. Івашкевіч за пакупкай мічурінскай літаратуры.

Фото Л. Мазелева.

ўрачыстая прыцягальная сіла. Капітан міжволі падышоў да яе і працягнуў рукі.

— Назаўсёды прышлі, сыноч?

І ў гэтым цёплым матчыным запытанні, у гэтым ласкавым звароце — сыноч — было нешта такое, што прымусіла капітана як на прысязе сказаць:

— Назаўсёды, матуля!

— Глядзі-ж, сынку! Згубленае шчасце на дарозе не знойдзеш. Дагэтуль мы не жылі, а цяпер жыццё пачынаем. Разумееш, сынку, — жыццё!

— Разумею, таварыш! Скажыце народу, што старое ніколі не вернецца.

Ці мог тады ўявіць капітан далейшы лёс гэтай маленькай жанчыны, якую спаткаў у горадзе Любчы 17 верасня 1939 года.

То была Праскоўя Лазараўна Калола з вёскі Весялова. Ідучы дамоў па прасёлку, яна пра сябе паўтарала вялікі завет, што прынеслі людзі з усходу: «Скажыце народу, што старое ніколі не вернецца».

Няўжо шчасце прыпала і на яе долю? Ад самага нараджэння не прыпамінае яна светлага дня. Калі знясіленая працай і клопатамі, маці з болем у сэрцы сказала дачцы: «Не хадзі, Праскоўюшка, у школу, трэба наймацца ў батракі» — дзяўчынка моцна спіснула вусны, але ні слязінкі з вачэй не скацілася. З таго часу радка калі ўсміхалася. Няньчыла сытых і капрызных чужацкіх дзяцей, спала на анучках за печчу, потым пасвіла гусей, а калі крыху надрасла, — хадзіла жаць, даглядала жывёлу, вазіла гной, гнула спіну на сенажаці. П'яны гаспадар аднойчы моцна пабіў яе за разбітую шклянку. Замуж выйшла таксама за бедняка. З двух тэктараў дрэннай зямлі, што дастаў муж у спадчыну, ніяк не маглі пракарміць нарастаўшай сям'і, і таму прышлося працаваць удваіх на памешчыка.

Прырода надзяліла Праскоўю чутым сэрцам і багатым розумам. Сярод сябровак яна вылучалася трапнасцю думкі, сур'ёзнасцю і справядлівасцю ў абыходжанні з людзьмі. І ў гэты светлы дзень вызвалення Заходняй Беларусі яна глыбока адчула веліч карэннага павароту ў жыцці простых людзей, зразумела, што ад іх плённай працы залежыць іх уласнае шчасце.

У сваёй вёсцы Весялова яна першай пачала ўпэўнена змагацца за будаўніцтва новага жыцця, думаючы, што з панамі пакончана раз і назаўсёды. Але ворагі дзе-ні-дзе затаіліся. Спачатку падкінулі Праскоўі запіску, каб спыніла агітацыю за калгас, потым спрабавалі забіць з-за вугла, нарэшце спалілі яе хату з усёй маёмасцю і жывёлай у той час, калі яна, сабраўшы 30 заяў ад жадаючых уступіць у калгас, паехала ў раён, каб прасіць сакратара райкома партыі прысутнічаць на калгасным сходзе.

Але ўласныя няшчасці ні на хвіліну не пахісталі энергіі Праскоўі Калола. Яна знайшла прытулак у суседзяў і з цвёрдаю воляй вяла змаганне за рэкордны ў раёне ўраджай. Узначальваючы палыводчае звяно, яна першай выходзіла на калгаснае поле і прыходзіла дадому апошняй.

Калі Калола выклікалі на рэспубліканскую нараду перадавікоў сельскай гаспадаркі і павіншавалі з перамогай, яна адказала:

— Я яшчэ вельмі мала зрабіла. Не мяне трэба дзякаваць. Такія жанчыны, як я, мільёны такіх жанчын

шлюць сваю ўдзячнасць таварышу Сталіну. Няхай наш голас дойдзе да Крэмя! Я абяцаю сабраць такі ўраджай, аб якім ніколі яшчэ не чулі ў былых «крэсах усходніх».

І гэта маленькая жанчына з вялікай воляй стрымала-б сваё слова, каб не перашкодзіла вайна. Сям'ю Калолы выкінулі з пабудаванага калгасам новага дома. Дзеці яе ў ліку першых намечаны былі да адпраўкі на нямецкую катаргу. Яны вымушаны былі хавацца ў лясках і балотах. Немцы і паліцэйныя палявалі за імі як за дзічынай. Адночы, калі старшы сын Праскоўі адпачываў дома, у вёску раптоўна награнуў нямецкі атрад. Хлопчык ледзь паспеў выскачыць у акно і забрацца па шыю ў ледзяную ваду бліжэйшага ручая. Закрыўшы галаву пажоўклым трысцём, ён наглядаў са свайго сховішча, як немец біў яго маці, патрабуючы выдаць сына. Так прасядзеў ён да позняга вечара, калі змардаваная маці змагла выраваць сваё дзіця. Праз два дні хлопчык памёр. Матчына гора надламвае нават моцныя натуры. Але савецкія людзі таму і перамаглі, што не трацілі веры ў самыя цяжкія хвіліны. Мужна перанесла сваё гора і Праскоўя Калола.

І зноў, як і ў памятным 1939 годзе, стоячы на абочыне пашы, яна са слязьмі радасці вітала Савецкую Армію—вызваліцельніцу. Батальён імкліва пранёсся на аўтамашынах, даганяючы ворага, які ўцякаў у паніцы. І зноў да Праскоўі падышоў савецкі афіцэр і гарача вітаў яе.

Праскоўя Лазараўна ўсхвалявана адказала:

— Я ведала, што вы вернецца!

Яе волі не зламалі ні здзекі немцаў, ні смерць сына, ні цёмная ноч акупацыі. Яна моцна памятала сваё абяцанне вырасіць нябачаны ў гэтым краі ўраджай.

У адноўленым калгасе яна ўзначаліла ільняводчае звяно. У навакольных вёсках здаўна ўмацавалася думка, што лён тут не родзіць, таму і сеяць яго нявыгадна. Нават калгаснікі не верылі ў мэтазгоднасць вырошчвання лёну на тутэйшых палях. Памылковыя думкі пра лён Праскоўя парашыла разбіць сілаю практыкі.

Па ініцыятыве Праскоўі Калола калгас «Большэвік» летась намеціў упершыню пасеяць лён. Яе звяно ўзяло на сябе пачуванае абавязацельства—зняць па сем цэнтнераў валакна і семя на кожным гектары.

Барацьбу за высокі ўраджай лёну Праскоўя Лазараўна пачала з вучобы. Але пачынаць навуку лёгка чалавеку, поўнаму сіл, калі жыццё не перайшло яшчэ той мяжы, за якой пачынаецца старасць. Аднак ні цяжкое жыццё ў панскай няволі, ні пакуты ваеннага часу не змаглі пахіснуць валавы характар Праскоўі, і яна цярдліва засела за кнігі.

Старшы аграном Любчанскага сельгасадзела веў запіс аб метадах, якімі карысталася Калола пры вырошчванні лёну. У гэтых сухіх агранамічных нататках можна сустрэць наступнае.

Ранней вясной для захавання вільгаці звяно забаранавала ўчастак, пракультывавала і праз тыдзень зноў забаранавала. Сабрала ўручную карэнне леташніх бур'янаў, старанна ачысціла поле. Сяўбу правяло сашніковай радковай сеялкай па 120 кілаграмаў на гектар. Калола, як толькі прабівалася пустазелле. Для падкормкі скарыстала попел, калійную соль і раздроблены птушыныя памёт. Убіраць пачалі ў стадыі васковай даспеласці, бралі лён падвойным церабленнем. Сартавалі сцябло на доўгае, сярэдняе і кароткае. Своечасова расцялілі і высушылі. Ураджай з участка ў 2,2 гектара склаў па

Жэня Філімонава — стаханайка аўцагадоўчай фермы калгаса імя Будзёнага Ушацкага раёна Полацкай вобласці.

Фото В. Марцыонка.

9,73 цэнтнера семя і па 10,55 цэнтнера валакна трынаццатага нумару. За зданае валакно і семя калгас атрымаў: 6,5 тоны збожжа, на 8000 рублёў тканіны, 200 кілаграмаў цукру, шмат грошай.

Як быццам усё так проста. Ніякага сакрэта не адкрыла Калола. Але і аграном, што зрабіў гэты запіс, і сакратар райкома партыі, і самі калгаснікі маглі-б не мала цікавага раскажаць аб арганізатарскіх здольнасцях звеннявой, аб яе нястомных клопатах, трывогах, недаспаных начах у змаганні з цяжкасцямі.

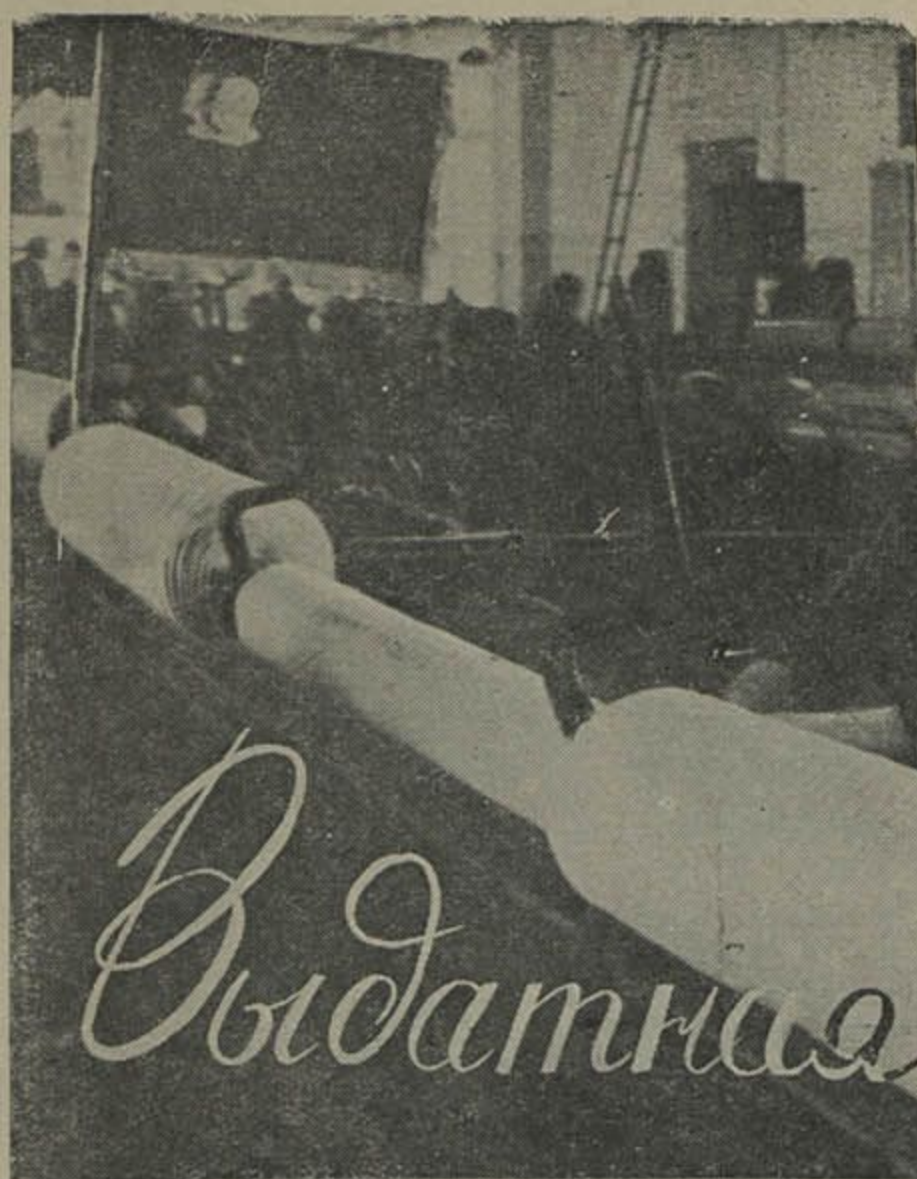
Не ўсе члены звяна разумелі важнасць паліўкі пасеваў гноевай жывкай, і прышлося іх пераконваць. У калгасе нехапала коней, і трэба было вышукваць сродкі для падвозкі мінеральных угнаенняў. Крыўдавалі члены звяна і на індывідуальную здэльшчыну, неабходна было растлумачыць ім, што яна ўводзіцца дзеля іх-жа ўласных інтарэсаў і інтарэсаў дзяржавы. Прышлося паднімаць жанчын і на будаўніцтва ільнясушылькі. Так праходзілі гераічныя будні.

Праскоўя Калола, як сапраўды перадавы чалавек, усім сэрцам адчула вялікі сэнс вольнай працы на карысць Радзімы.

Маскоўскае радыё 29 сакавіка гэтага года паведаміла ўсяму свету аб тым, што былая батрачка, а цяпер звеннявая калгаса «Большэвік» Любчанскага раёна Праскоўя Калола атрымала высокую ўрадавую ўзнагароду—званне Героя Соцыялістычнай Працы.

Такога лёсу дачакала старая сялянка за дзесяць год ад таго памятнага дня, калі да іх захапанага гарадка Любчы падышоў першы батальён Савецкай Арміі, які прынёс доўгачаканае слова—свабода!

А. ТРЭЦЬЯКОУ.

Стаханайкі Мінскага тонкасукоўнага камбіната Людміла Цвірко (справа) і Лідзія Грынцэвіч.

Фото І. Шышко.

Выдатная якасць

ВІНТОЎШЧЫЦА прадзільнага цэха Люда Цвірко прышла з агульнага сходу ўсхваляванай. Не зважаючы на вясёлы шум дзявочага інтэрната, яна ў задуменні прысела за столік каля свайго ложка.

Сённяшні сход камбінатаўцаў прайшоў вельмі бурна. Выступалі комсамолкі-сяброўкі. Сказала і яна сваё слова. У іх кароткіх прамовах было столькі запалу юнацкага, столькі непахіснай рашучасці, добродных імкненняў.

«Працаваць без браку, знізіць працэнт непрадукцыйных адыходаў, не дапускаць выхаду прадукцыі другога гатунку!» Гэты заклік Аляксандра Чуткіх—памочніка майстра Краснахолмскага камвольнага камбіната, пра які паведаміў сход парторг, невыказна ўсхваляваў нашу моладзь.

Рабочыя Мінскага тонкасукоўнага камбіната добра разумеюць, што прадукцыя з маркай іх прадпрыемства расходзіцца па ўсёй нашай краіне. Савецкія людзі купляюць бліскучы драп мінскай маркі на Урале і Далёкім Усходзе, у Сібіры і на Каўказе. Работнікам камбіната трэба працаваць так, каб спажывуцы заўсёды з падзякай маглі аб іх адазвацца: «Добры драп выпускаюць мінчане!»

І на выдатны пачын Аляксандра Чуткіх жыва адгукнуўся ўвесь калектыў камбіната. На сваім агульным сходзе рабочыя заяўлялі:

— Савецкім людзям з кожным днём усё лягчэй становіцца жыць. У іх дамы прышлі добрабыт і багацце. Натуральна, што і патрабаванні спажывуца ўзраслі. Кожны хоча на сёньні паліто з найлепшага сукна, сукенку з самага прыгожага шоўку, выгудны і зграбны абутак. Мы павінны аб гэтым паклапаціцца.

Люда Цвірко асабліва востра адчула, што на яе, як брыгадзіра, ускладаецца цяпер яшчэ большая адказнасць. Яшчэ нядаўна яе сельфактар абслугоўвала трое рабочых: брыгадзір і дзве прысучалкі. Адноўчы інжынер камбіната папрасіў брыгадзіраў-вінтоўшчыц абдумаць, ці нельга сельфактар абслугоўваць двамі. Старыя, спрактыкаваныя работніцы — Саўчук, Бурмістрава, Захарава, улічыўшы ўсе магчымасці, згадзіліся з думкай інжынера. Усе погляды звярнуліся на маладых вінтоўшчыц — Цвірко і Манькоўскую. Дзяўчаты нядоўга хісталіся, упэўненыя ў тым, што заўсёды знойдуць дапамогу ў старэйшых сябровак, якія цяплява перадаюць ім свой вопыт.

Люда Цвірко пачала працаваць з Лідай Грынцэвіч. Спачатку было цяжкавата. Сельфактар—машына складаная. У яе 360 верацён. На ёй роўніца, якая ідзе з апаратнай, ператвараецца ў мноства тонкіх і моцных шарэцяных ніцяў. Абавязак прысучалак—сачыць за тым, каб не было разрыву. За гэтым складаным

працэсам сачыла цяпер адна Ліда Грынцэвіч. Ёй прышлося падвоіць увагу і патрабавальнасць да сябе. Дзяўчаты радаваліся:

— Вось і мы сталі «многастаноўнікамі».

І яны мелі рацыю. У спецыфічных умовах прадзільнага цэха паменшанне колькасці рабочых за станком — своеасаблівае выражэнне гэтага патрыятычнага руху на вытворчасці.

Прадзільная брыгада Люды Цвірко старалася працаваць так, каб было як мага меней «угараў» (кускаў нітак, якія прысучалка выкідае, злучаючы разарваныя). Інакш кажучы, дзяўчаты змагаліся за тое, каб да мінімуму давесці адыход, што значыла знізіць працэнт браку.

Але цяпер, калі камбінат адазваўся на заклік А. Чуткіх, барацьба з «угарамі» стала асабліва ўпартай.

— Ведаеш, Ліда, — звярнулася Цвірко да сяброўкі, — мы можам дабіцца стопрацэнтнай якасці, калі пачнем працаваць з яшчэ большай увагай, ні на хвіліну не станем адпыхацца гутаркай. Не пашкадуем працы, каб наша комсамольская брыгада ішла ўперадзе.

Дзяўчаты звярнуліся за парадай да старой вінтоўшчыцы Саўчук.

— Вам, дзяўчаты, найперш трэба строга размежаваць свае функцыі, — сказала Саўчук. — У Цвірко больш навыку. Яна здолее адначасна і кіраваць сельфактарам і сачыць за

той часткай станка, якая, скажам, справа ад рэгулятара. А Ліда ўсю ўвагу павінна будзе звярнуць на левую частку. Тады ў вас і прадукцыйнасць і якасць павысяцца.

Парада прадзільшчыцы пайшла на карысць. Снаборнічаючы з вопытнымі прадзільшчыцамі і падаграваемы іх поспехамі, Цвірко і Грынцэвіч няспынна дабіваліся ўсё лепшых вынікаў. З нецярплівасцю чакалі яны канца дэкады. І вось 10 сакавіка былі абвешчаны пераможцы снаборніцтва. Люда Цвірко з хваляваннем прыняла ганаровы вымпел, на якім залатымі літарамі было вышыта: «Лепшай вінтоўшчыцы за выдатную

якасць». Дасягненнем брыгады Цвірко за дэкаду было: 100 працэнтаў выдатнай якасці, 131 працэнт выпрацоўкі і мінімум «угараў».

Пачалася новая дэкада. Комсамолкі Люда і Ліда і на гэты раз не аддалі вымпела.

На камбінаце нядаўна ўведзен новы метад барацьбы за чэсць мінскай маркі. На ініцыятыве брыгадзіраў-прадзільшчыц, падтрыманай партарганізацыяй і дырэкцыяй камбіната, арганізавана скразная брыгада выдатнай якасці, якая бярэ на сябе выраб балтыйскага драпу — гонару камбіната. Гэты драп, акрамя звычайнай, будзе мець яшчэ і асабістую

марку брыгады. Прымаць удзел у вытворчасці драпу з асабістаю маркай маюць права толькі лепшыя.

Комсамолкі Цвірко і Грынцэвіч залічаны ў скразную брыгаду. За работай свайго сельфактара яны сочаць цяпер з асаблівай пільнасцю, ведаючы, што бракаваная нітка пры зрэзванні ворсу ў аддзелачным цэху можа нанесці непапраўныя страты; нож зрэжа яе, і драп пойдзе ў брак.

Усе рабочыя, занятыя ў гэтым працэсе, працуюць бездакорна. І калі балтыйскі драп даходзіць да бракоўшчыцы, яна з прыемнасцю адзначае: «Ніводнага метра браку»

Р. ІВАНОВА.

ЗА ЗВЫШПЛАНАВЫ ПРЫБЫТАК

Калі на прадпрыемствах краіны пачалося сацыялістычнае снаборніцтва за павелічэнне выпуску прадукцыі і паскарэнне абарачальнасці абаротных сродкаў, на нашым заводзе прайшлі бурныя сходы. Кожны цэх браў на сябе канкрэтныя абавязальствы: павысіць прадукцыйнасць працы, знізіць працэнт браку, узмацніць дысцыпліну. Рабочыя падлічылі, колькі сродкаў у год зможа эканоміць завод для краіны.

У нашым механічным цэху выпрацоўваюцца ў асноўным дэталі для машынай саломарэзкі «РСБ-1,0», для поўскладанай малатарні «БР-23» і амаль усе часткі для складанай малатарні «МК-1100». Я працую тэхнолагам цэха, або, на сутнасці, першым памочнікам начальніка цэха па якасці. Тэхнолаг, як ніхто іншы, павінен ведаць прычыны браку і своєчасова прымаць належныя меры. Разам са старшым майстрам цэха П. Цімашэнка сачу за тэхналогіяй вытворчасці, за выхадам прадукцыі добрай якасці.

Асабліва дбайна адносяцца да абсталавання і інструменту комсамольска-маладзёжныя брыгады. Яны сталі прыкладам у працы і дысцыпліне. На ініцыятыве комсамольцаў увесь бягучы рамонт праводзіцца сіламі свайго цэха, без дапамогі галоўнага тэхнолага. Ні адна хвіліна рабочага часу не прападае дарэмна. Цэх з ме-

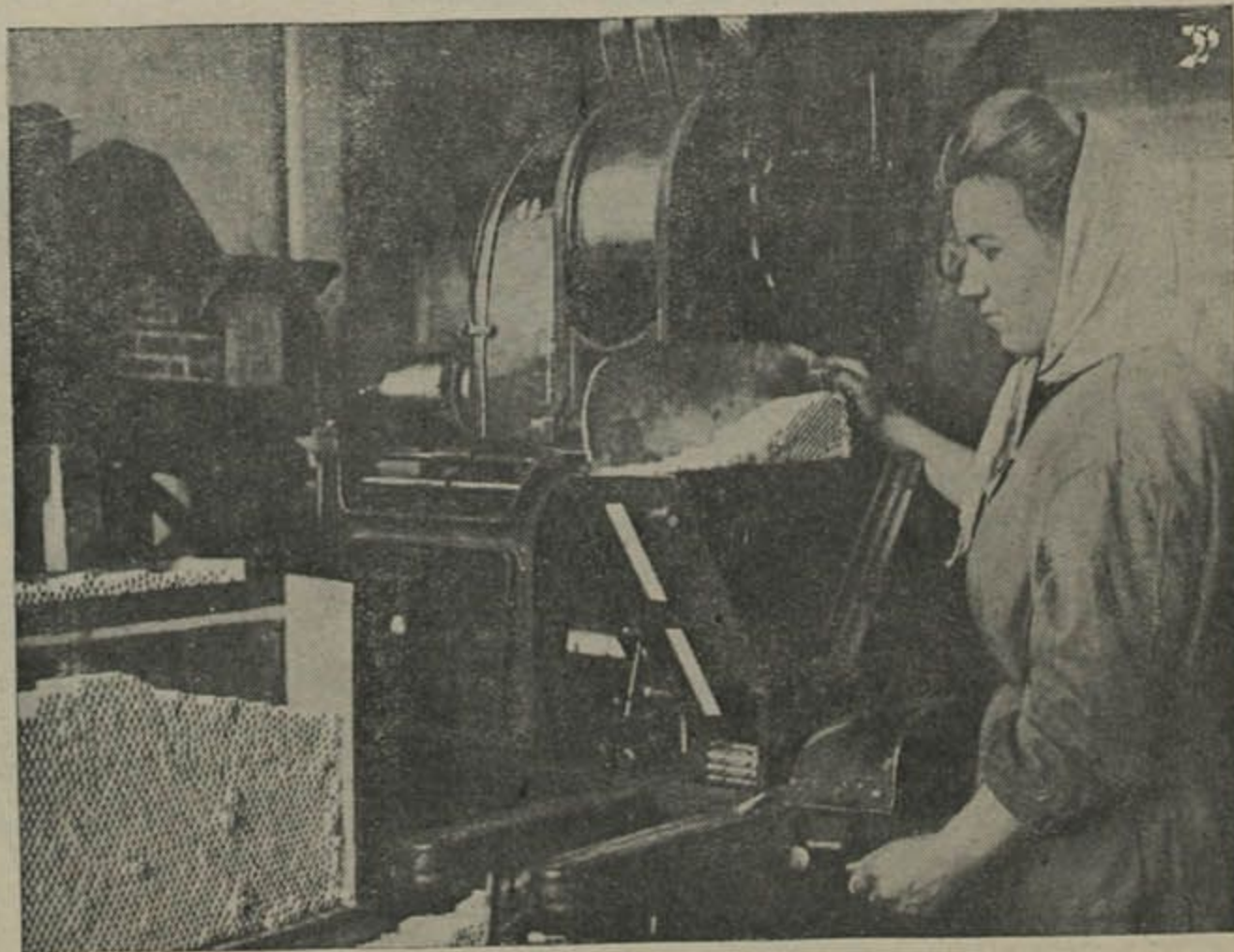
сяца ў месяц перавыконвае план. Выдатна працуюць жанчыны нашага цэха З. Шапавалава (выконвае план на 300 прац.), О. Яўсеенка (288 прац.), Е. Жарэбчанка (207 прац.), Т. Талкачова (180 прац.).

Добрасумленная праца нашых рабочых дала заводу магчымасць скараціць тэрмін вытворчасці складанай малатарні і на кожную яе адзінку высвабодзіць 10 рублёў абаротных сродкаў, на адну саломарэзку — 55

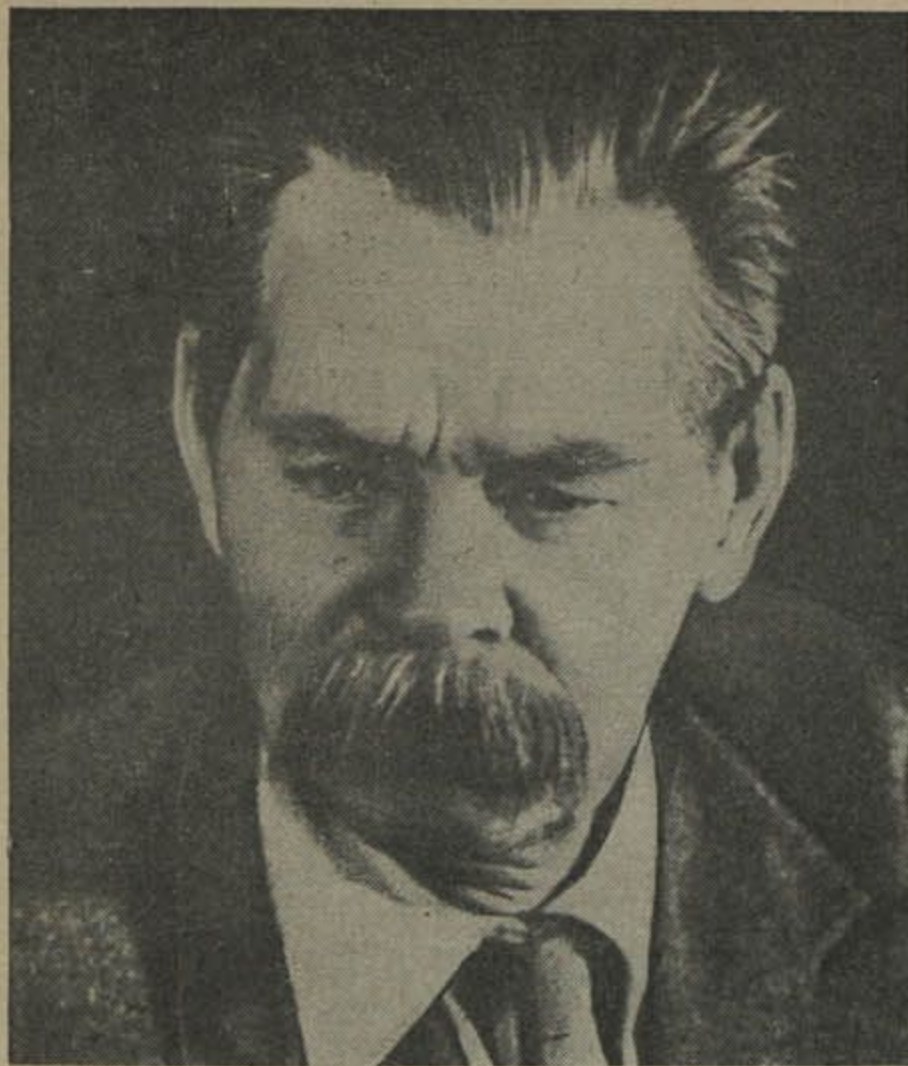
капеек, на малатарню — 85 капеек. На першы погляд гэта як быццам і не многа. Але калі прыняць пад увагу, што наш цэх выпускае за год тысячы малатарань і саломарэзак, то стане ясна, што за год у бюджэт нашай дзяржавы ўвойдуць многія тысячы рублёў як звышпланавы прыбытак.

В. ВОЛКАВА,

тэхнолаг механічнага цэха завода «Гомсельмаш».

Гродна. Набівачны цэх табачнай фабрыкі. Лепшая набіўшчыца М. Гаева выконвае сваю норму на 130—140 працэнтаў.
Фото Я. Босіна.

28 сакавіка споўніўся 81 год з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка, асновапаложніка савецкай літаратуры — **Алексея Максімавіча Горкага**. Гэту дату шырока адзначыла ўся грамадскасць нашай краіны.

А. М. Горкі быў беззаветным другам працоўных, палымяным патрыётам сваёй Радзімы, натхняльнікам барацьбы за кунізм. Уся яго творчасць цесна звязана з ростам рэвалюцыйнага руху ў нашай краіне, прасякнута самай перадавой рэвалюцыйнай ідэйнасцю.

У творчасці Горкага значнае месца займаюць жаночыя вобразы. Вялікі пісьменнік ведаў, што толькі ва ўмовах сацыялістычнага грамадства жанчына зможа стаць раўнапраўнай, поўнаасцю разгарнуць свае творчыя сілы і таленты. Вобразы жанчын у пісьменніка аваяны вялікай душэўнай цеплынёю. У радзе сваіх твораў («Вывад», «Дваццаць шэсць і адна», «Страсці-мардасці» і іншых) аўтар з вялікаю сілай малюе трагедыю паднявольнага становішча жанчыны ў капіталістычным грамадстве. Разам з тым ён паказвае шляхі яе вызвалення і далучэння да актыўнай рэвалюцыйнай барацьбы.

У апавесці «Маці» Горкі дае высокародны вобраз Нілаўны, якая з цёмнай забітай жанчыны вырастае ў барацьбіта-рэвалюцыянера і для свайго сына-большэвіка становіцца бліжэйшым таварышам.

У творах Горкага дасканала паказана нараджэнне новага, сацыялістычнага грамадства, новых адносін, новых людзей, якіх яшчэ не ведала гісторыя.

Савецкі народ гарача любіць творы Горкага. Яго кнігі чытаюць і перачытваюць мільёны савецкіх людзей, працоўныя ўсяго свету. Творы Горкага вучаць ненавідзець капіталістычных драпежнікаў — ворагаў міру і дэмакратыі, выходзяць пачуццям патрыятызма і гордасці за нашу магутную сацыялістычную Радзіму.

Ніжэй мы змяшчаем ХХІХ раздзел з апавесці «Маці» і гарача рэкамендуем нашым чытачам прачытаць цалкам гэты выдатны твор.

Ж А ВУЛІЦЫ марознае паветра суха і моцна абняло цела, прайшло ў горла, заказытала ў носе і на секунду спіснула дыханне ў грудзях. Спыніўшыся, маці азірнулася: блізка ад яе на рагу стаяў рамізнік у кашатай шапцы, далёка — ішоў нейкі чалавек, схіліўшыся, уцягваючы галаву ў плечы, а наперадзе яго ўпад скакі бег салдат, паціраючы вушы.

— Мабыць, у краму паслалі салдаціка! — падумала яна і пайшла, з прыемнасцю слухаючы, як молада і гучна рыпнець снег пад яе нагамі. На вакзал яна прышла рана, яшчэ не быў гатовы яе поезд, але ў бруднай, закурэлай дымам зале трэцяга класа ўжо сабралася шмат народа — холад прыгнаў сюды чыгуначных рабочых, прышлі пагрэцца рамізнікі і нейкія дрэнна апранутыя, бяздомныя людзі. Былі і пасажыры, некалькі сялян, тоўсты купец у енотавай футры, поп з дачкою, рабай дзяўчынай, чалавек пяць салдат, сумятлівыя мяшчане. Людзі курылі, гутарылі, пілі чай, гарэлку. Каля буфета нехта гучна смяяўся, над галавамі плавалі хвалі дыму. Вішчэлі, адчыняючыся, дзверы, дрыжэлі і звінелі шыбы, калі дзвярыма з шумам стукалі. Пах табаку і салонай рыбы густа біў у нос.

Маці села ля ўваходу на відным месцы і чакала. Калі адчыняліся дзверы — на яе палятала воблака халоднага паветра, гэта было прыемна ёй, і яна глыбока ўдыхала яго поўнымі грудзямі. Уваходзілі людзі з клункамі ў руках — цяжка апранутыя, яны нязграбна чапляліся ў дзвярах, лаяліся і, кінутыя на падлогу ці на

— Глядзі! Глядзіце! —

М. ПРКІ

лаўку рэчы, абтрасалі сухую нама-разь з каўняроў паліто і з рукавоў, абціраючы яе з барады, вусоў, крак-талі.

Увайшоў малады чалавек з жоў-тым чамаданам у руках, хутка азір-нуўся і пайшоў проста да маці.

— У Маскву?—нягромка запы-таў ён.

— Так. Да Тані.

— Вось!

Ён паставіў чамадан ля яе на лаўку, шпарка выняў папяросу, закурыў яе і, прыпадніўшы шанку, моўчкі пайшоў да другіх дзвярэй. Маці паглядзіла рукой ха-лодную скуру чамадана, аблакацілася на яго і, задаво-леная, пачала разглядаць публіку. Праз хвіліну яна ўстала і пайшла на другую скамейку, бліжэй да выхаду на перон. Чамадан яна лёгка трымала ў руках, ён быў невялікі, і ішла, узняўшы галаву, разглядаючы тва-ры, што мільгалі перад ёю.

Нейкі малады чалавек у кароткім паліце з узнятым каўняром сутыкнуўся з ёю і моўчкі адскочыў, узмахнуў-шы рукою да галавы. Ёй здалося нешта знаёмае ў ім, яна азірнулася і ўбачыла, што ён адным светлым вокам глядзіць на яе з-за каўняра. Гэта пільнае вока ўкалола яе, рука, у якой яна трымала чамадан, уздрыгнулася, і ноша раптам пацяжэла.

— Я недзе бачыла яго!—падумала яна, заглушаю-чы гэтай думкай непрыемнае і смутнае адчуванне ў грудзях, перашкаджаючы другім словам адзначыць па-чуццё, якое паціху, але ўладна спіскала сэрца холадам.

Дзіце ўсе: — крычала яна.

Мал. П. Астроўскага.

А яно расло і ўзнімалася да горла, поўніла рот сухой гаркатаю, ёй няцверпна захацелася павярнуцца, зірнуць яшчэ раз. Яна зрабіла гэта—чалавек, асцярожна пера-ступаючы з нагі на нагу, стаяў на тым самым месцы, здавалася, ён нечага хоча і не адважваецца.

Яна не спяшаючыся падышла да лаўкі і села, асця-рожна, павольна, быццам баючыся нешта парваць у самой сабе. Памяць, абуджаная вострым прадчуваннем бяды, двойчы паставіла перад ёю гэтага чалавека — адзін раз у полі, за горадам, пасля ўцёкаў Рыбіна, дру-гі—у судзе. Там побач з ім стаяў той акалодачны, яко-му яна няправільна паказала шлях Рыбіна. Яе ведалі, за ёю сачылі — гэта было зразумела.

— Папалася?—запытала яна ў самой сябе. А праз хвіліну адказала, уздрыгваючы:

— Мож, яшчэ не...

І тут-жа, намогшыся, строга сказала:

— Папалася!

Азіралася і нічога не бачыла, а думкі адна за адною іскрамі загараліся і гаслі ў яе мазгах.

— Пакінуць чамадан,—уцячы?

Але больш ярка мільганула другая іскра:

— Сынава слова кінуць? У такія рукі...

Яна прытуліла да сябе чамадан.

— А—з ім уцячы?.. Бегчы...

Гэтыя думкі здаваліся ёй чужымі, нібы пехта іх звонку твалтам утыкаў у яе. Яны яе палілі, апёкі іх балюча калолі мозг, хлясталі па сэрцы, як агністыя ніці. І, абуджаючы боль, крыўдзілі жанчыну, адганяю-чы яе прэч ад самой сябе, ад Паўла і ўсяго, што ўжо зраслося з яе сэрцам. Яна адчувала, што яе настойліва спіскае варожая сіла, цісне ёй на плечы і грудзі, пры-ніжае яе, апускаючы ў мярцвяны страх; на вісках у яе моцна забіліся жылы, і карэнням валасоў зрабілася цёпла.

Тады, адным вялікім і рэзкім намаганнем сэрца, якое нібы скаланула яе ўсю, яна пагасіла ўсе гэтыя хітрыя, маленькія, слабыя агеньчыкі, уладна сказаўшы сабе:

— Сорам!

Ёй адразу зрабілася лепш, і яна зусім памацнела, дадаўшы:

— Не рабі сыну сораму! Ніхто не баіцца.

Шпіён паклікаў стоража і нешта шантаў яму, па-казваючы на яе вачыма. Стораж аглядаў яго і пяўся назад. Падышоў другі стораж, прыслухаўся, нахмурыў бровы. Ён быў стары, буйны, сівы, няголены. Вось ён кінуў шпіёну галавой і пайшоў да лаўкі, дзе сядзела маці, а шпіён шпарка знік некуды.

Стары ішоў не спяшаючыся, уважліва мацаючы злоснымі вачыма яе твар. Яна падсунулася глыбей на лаву.

— Толькі-б не білі...

Ён спыніўся побач з ёю, памаўчаў і ціха, сурова спытаў:

— Што глядзіш?

— Нічога.

— Бач ты,—зладзейка! Старая ўжо, а — туды-ж!

Ёй здалося, што яго словы выцялі яе па твары, раз і два; злыя, хрышлыя, яны рабілі балюча, нібы рвалі шчокі, выбівалі вочы...

— Я? Я не зладзейка, брэшаш!—крыкнула яна ўсімі грудзмі, і ўсё перад ёю закружылася ў віхры яе абурэння, ап'яняючы сэрца гаркатаю крыўды. Яна ірванула чамадан, і ён адчыніўся.

— Глядзі! Глядзіце ўсе!—крычала яна, устаючы, узмахнуўшы над галавою пачкаю выхапленых пракла-

мацый. Скрозь шум у вушах яна чула крыкі людзей, што збягаліся адусюль, і бачыла—беглі пшарка, усе, з усіх бакоў.

— Што такое?

— Вось, шпіён...

— Што гэта?

— Украла, гавораць...

— Паважная такая,—ай-ай-ай!

— Я не зладзейка!—гаварыла маці на ўвесь голас, крыху супакойваючыся, бачачы людзей, што цесна напіралі на яе з усіх бакоў.

— Учора судзілі палітычных, там быў мой сын — Власаў, ён сказаў прамову—вось яна! Я вязу яе людзям, каб яны чыталі, думалі пра праўду...

Нехта асцярожна пацягнуў паперы з яе рук, яна ўзмахнула імі ў паветры і кінула ў натоўп.

— За гэта таксама не пахваляць!—крыкнуў нечы палахлівы голас.

Маці бачыла, што паперы хапаюць, хаваюць за пазухі, у кішэні,—гэта зноў моцна паставіла яе на ногі. Спакойней і мацней, уся напружваючыся і адчуваючы, як у ёй расце абуджаная гордасць, разгараецца прыдушаная радасць, яна гаварыла, хапаючы з чамадана пачкі паперы і раскідваючы іх улева і ўправа ў нейчыя быстрыя, прагавітыя рукі.

— Завешта судзілі сына майго і ўсіх, хто з ім—вы ведаеце? Я вам скажу, а вы паверце сэрцу матчынаму, сівым валасам яе—учора людзей за тое судзілі, што яны нясуць вам усім праўду! Учора даведлася я, што праўда гэта... ніхто не можа спрачацца з ёю, ніхто!

Натоўп замоўк і ўзрастаў, робячыся ўсё больш шчыльным, з'яднана абкружаючы жанчыну кальцом живога цела.

— Беднасць, голад і хваробы, вось што дае людзям іх праца. Усе супраць нас—мыдохнем усё наша жыццё дзень-удзень за працай, заўсёды ў брудзе, у ашуканстве, а з нашай працы цешацца і аб'ядаюцца іншыя, і трымаюць нас, як сабак на ланцугу, у цемры—мы нічога не ведаем, і ў страху—мы ўсяго баімося! Ноч—наша жыццё, цёмная ноч!

— Так!—глуха прагучэла ў адказ.

— Заткні глотку ёй!

За натоўпам маці заўважыла шпіёна і двух жандармаў, і яна спяшалася аддаць апошнія пачкі, але калі рука яе апусцілася ў чамадан, там яна спаткала нейкую чужую руку.

— Бярыце, бярыце!—сказала яна, нахіляючыся.

— Разыйдзіся!—крычалі жандармы, штурхаючы людзей. Яны падаваліся штуршкам неахвотна, заціскалі жандармаў сваёю масаю, перашкаджалі ім, мабыць, не жадаючы гэтага. Іх уладна прыцягвала сівая жанчына з вялікімі сумленнымі вачыма на добрым твары, і, раз'яднаныя жыццём, адарваныя адзін ад аднаго, цяпер яны зліваліся ў нешта цэлае, сагрэтыя агнём слова, якога, можа, даўно шукалі і прагнулі шмат якія сэрцы, пакрыўджаныя несправядлівасцямі жыцця. Бліжэйшыя стаялі моўчкі, маці бачыла іхныя прагнаўважлівыя вочы і адчувала на сваім твары цёплае дыханне.

— Уцякай, старая!

— Зараз забяруць!..

— Ах, дзёрзкая!

— Прэч! Разыйдзіся!—усё бліжэй чуліся крыкі жандармаў. Людзі перад маці пахістваліся на нагах, хапаючыся адзін за аднаго.

Ёй здавалася, што ўсе гатовы зразумець яе, паверыць ёй, і яна хацела, спяшалася сказаць людзям,

усё, што ведала, усе думкі, сілу якіх адчувала. Яны лёгка ўсплывалі з глыбіні яе сэрца і складаліся ў песню, але яна пакрыўджана адчувала, што ёй нестася голасу, хрыпіць ён, уздрыгвае, рвецца.

— Слова сына майго—чыстае слова рабочага чалавека, непадкупнай душы! Пазнавайце непадкупнае па смеласці!

Нечыя маладыя вочы глядзелі ёй у твар з захапленнем і са страхам.

Яе штурхнулі ў грудзі, яна пахіснулася і села на лаўку. Над галавамі людзей мільгалі рукі жандармаў, яны хапалі за каўняры і плечы, адкідалі ўбок целы, зрывалі шапкі, далёка адкідаючы іх. Усё пачарнела, захісталася ў матчыных вачах, але, перамагаючы сваю стому, яна яшчэ крычала рэшткамі голасу:

— Збірай, народ, сілы свае ў адзіную сілу!

Жандарм вялікай чырвонай рукою схопіў яе за каўнер, скалануў.

— Маўчы!

Яна ўдарылася галавою аб сцяну, сэрца агарнуў на секунду едкі дым страху і зноў яна ярка ўзгарэлася, разагнаўшы дым.

— Ідзі!—сказаў жандарм.

— Не бойцеся нічога! Няма пакуты горшай, чым тая, якою вы ўсё жыццё дышаеце...

— Маўчаць, кажу!—жандарм узяў пад руку яе, тузануў. Другі схопіў другую руку і, буйна крочачы, яны павялі маці.

— Якая кожны дзень грызе сэрца, сушыць грудзі!

Шпіён забег уперад і, грозячы ёй у твар кулаком, піскліва крыкнуў:

— Маўчаць, ты, сволач!

Вочы ў яе шырока раскрыліся, бліснулі, задрыжэла сківіца. Упіраючыся нагамі ў слізкае каменне падлогі, яна крыкнула:

— Душу ўваскросшую—не заб'юць!

— Сабака!

Шпіён ударыў яе ў твар кароткім узмахам рукі.

— Так яе, падлу старую!—прагучэў зларадны голас.

Нешта чорнае і чырвонае на момант асляпіла вочы маці, салоны смак крыві напоўніў рот.

Дробны, яркі выбух крыкаў ажывіў яе.

— Не смей біць!

— Хлопцы!

— Ах ты, падлюга!

— Дай яму!

— Не зальюць крывёю розум!

Яе штурхалі ў шыю, спіну, білі ў плечы, па галаве, усё закружылася, закруцілася цёмнай рыхурай у крыках, галашэнні, свісце, нешта густое, прарэзлівае лезла ў вушы, набівалася ў горла, душыла, падлога правальвалася пад яе нагамі, хісталася, ногі падгіналіся, цела ўздрыгвала ў пякучым болі, ацяжэла і хісталася, бяссільнае. Але вочы яе не згасалі і бачылі шмат іншых вачэй—яны гарэлі знаёмым ёй смелым, вострым агнём—родным яе сэрцу агнём.

Яе штурхалі да дзвярэй.

Яна вырвала руку, схопілася за вушак.

— Морама крыві не пагасяць праўды...

Ударылі па руцэ.

— Толькі злосці намножыце, вар'яты! На вас яна падзе!

Жандарм схопіў яе за горла і пачаў душыць.

Яна хрыпела.

— Пяшчасныя...

Хтосьці адказаў ёй голасным рыданнем.

ШЛЯХ У НАВУКУ

М. МІХАЙЛАВА.

ГЛУХАЯ вёсачка, якая загубілася ў лясках Магілёўшчыны, дзе нарадзілася і расла Любоў Іванаўна Фіглоўская, нічым асаблівым не адрознівалася ад многіх іншых дарэволюцыйных беларускіх вёсак.

Не лёгка было выбрацца з гэтай глухамані, і не шмат было шчасліўцаў, якім гэта ўдавалася. Асабліва дзяўчыне не было куды падацца. Хіба толькі ў служанкі да панюў у горад. І хто ведае, што чакала дзяўчынку з сям'і маламоцнага селяніна Фіглоўскага, калі-б гэта старое, цёмнае жыццё вёскі Пяшчовічы, Клімавіцкага павету, не ўскаланула рэвалюцыя.

Разам з савецкаю ўладай сюды прыйшло і новае жыццё. Разам з ім для моладзі раскрыліся прывабныя перспектывы — адкрыўся шлях у навуку.

Вучоба Любы Фіглоўскай, як і многіх яе сябровак, ужо не абмежавалася трохкласнай царкоўна-прыходскай школай. Канчаючы школу, яна ўжо тады пвёрда вырашыла стаць настаўніцай. І часта ў яе дзявочым задорлівым выабражэнні рысавалася прывабны малюнак будучыні: школа, дзе настаўніцай яна, Люба Фіглоўская.

Мара дзяўчыны з вёскі Пяшчовічы ажыццявілася ў 1927 годзе. Скончыўшы Магілёўскі педагагічны тэхнікум, 17-гадовая Любоў Фіглоўская паехала настаўнічаць на Палессе, у чатырохкласную школу вёскі Каплічы, Калінкавіцкага раёна.

Два гады работы ў школе не прайшлі дарэмна. Яны ўдыхнулі новую сілу, расшырылі светапогляд маладой настаўніцы, узбагацілі яе жыццёвым вопытам, абудзілі імкненне да ведаў, да навукі. І, працуючы ў школе, Любоў Іванаўна ўпарта павышае свае веды, рыхтуецца ў вышэйшую навучальную ўстанову.

Гэта быў не лёгкае час. Краіна яшчэ залечвала раны, нанесеныя грамадзянскай вайной. Вышэйшых навучальных устаноў на Беларусі было мала, і толькі ў Мінску. Але, не глядзячы на цяжкасці, Любоў Фіглоўская ў ліку выдатна вытрымаўшых іспыты паступае на другі курс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Хутка і цікава прамінулі студэнцкія гады. Любоў Іванаўна, заўжды

адметная дапытлівасцю, цярплівасцю і настойлівасцю, за час універсітэцкай вучобы выявіла свае здольнасці да навукова-даследчай работы. Разам з лепшымі дыпломнікамі яна была паслана ў аспірантуру пры Маскоўскім інстытуце імя Леніна.

Л. І. Фіглоўская

У гэтыя гады Любоў Іванаўна працуе над вельмі важнай і актуальнай тэмай — «Шлях да рэалізму», паспяхова абараняе дысертцыю на гэтую тэму, за што ёй прысвойваецца вучоная ступень кандыдата філалагічных навук. На Беларусі яна была першая жанчына-вучоная ў галіне савецкай літаратуры.

Пацяклі гады практычнай работы. Надыйшоў час аддаць народу веды, набытыя за доўгія гады вучобы. Кандыдат філалагічных навук Любоў Іванаўна Фіглоўская амаль 13 год працуе ў вышэйшых навучальных установах горада Мінска. У Педагагічным інстытуце яна чытае курс савецкай літаратуры. Аднак ранейшая страсць да навуковага даследавання, уласцівая яе характару, не пакідае яе. Педагагічную работу Любоў Іванаўна паспяхова сумяшчае з навукай дзейнасцю. Яна доўгі час працуе вучоным сакратаром Інстытута літаратуры Акадэміі навук БССР, прымае непасрэдна ўдзел у складанні падручнікаў па курсу беларускай літаратуры.

У пасляваенныя гады Любоў Іванаўна асаблівую ўвагу ўдзяляе распрацоўцы праблем сучаснай беларускай літаратуры. Яна напісала рад работ: «Бядуля і беларускія парадыйныя паэмы», «Творчасць Крапівы і Бядулі», «Радзіма і народ у літаратурнай творчасці Куналы», «Якуб Колас аб Вялікай Айчыннай вайне» і на іншыя тэмы.

Любоў Іванаўна не замыкаецца ў вузкія рамкі навуковай работы. Навукова-даследчую і педагагічную дзейнасць яна сумяшчае з вялікай грамадскай работай. Яе лекцыі і даклады на літаратурныя тэмы можна часта пачуць на буйнейшых прадпрыемствах і ў навучальных установах Мінска.

Камуністка Любоў Іванаўна Фіглоўская другі раз выбіраецца дэпутатам Мінскага гарадскога савета.

Нядаўна ў жыцці тав. Фіглоўскай адбыўся новы паварот — яна залічана дактарантам Маскоўскага інстытута сусветнай літаратуры Акадэміі навук СССР.

У сучасны момант Любоў Іванаўна распрацоўвае даўно захапіўшую яе тэму: «Якуб Колас — асновапаложнік беларускай сацыялістычнай літаратуры». Яна раскрывае ўсебаковую дзейнасць беларускага народнага паэта Якуба Коласа, творчасць якога знамянуе цэлы новы этап у развіцці беларускай літаратуры, яе цесную арганічную сувязь з рускай рэвалюцыйна-дэмакратычнай літаратурай.

Вельмі часта далёка за поўнач у невялікім утульным пакойчыку дактаранта Фіглоўскай не гасне святло. Кранатліва разбіраючы і перачытваючы старыя, пажоўклыя нумары газеты «Наша ніва», на старонках якой упершыню пачаў друкавацца Якуб Колас, і іншыя архіўныя дакументы, Любоў Іванаўна крок за крокам вывучае жыццё і дзейнасць маладога паэта, тую сацыяльную абстаноўку, сярод якой ён жыў і працаваў.

Такі жыццёвы шлях прайшла сялянская дзяўчына з беларускай вёскі Пяшчовічы. Лёс Любоў Іванаўны Фіглоўскай — гэта светлы лёс нашай моладзі.

ЛІЧБЫ РОСКВІТУ СІЛ І МАГУТНАСЦІ

ПЯТАЯ сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі, што праходзіла з 12 па 14 красавіка, зацвердзіла дзяржаўны бюджэт (прыбыткі і выдаткі) рэспублікі на 1949 год.

Выбраннікі народа дэталёва абмеркавалі гэта важнейшае дзяржаўнае пытанне, якое мае вялікае значэнне для далейшага росквіту народнай гаспадаркі, культуры і навукі рэспублікі.

Бюджэт нашай рэспублікі ярка сведчыць аб магутным росце і вялікіх поспехах беларускага народа, дасягнутых пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага Сталіна.

За пасляваенныя гады далёка наперад пайшла прамысловасць рэспублікі. У строй уведзены новыя фабрыкі і заводы. План выпуску валавой прадукцыі ў 1948 годзе выканан усёй прамысловасцю на 106 працэнтаў. Прырост у параўнанні з 1947 годам складае 44 працэнта. Гэтыя поспехі сталі магчымымі ў выніку велізарнага вытворчага і палітычнага ўздыму сярод рабочых, работніц, інжынерна-тэхнічнага персанала, у выніку велізарнай дапамогі партыі і ўрада беларускаму народу.

Няўхільна ідуць угару і сельская гаспадарка, навукі і культура рэспублікі. На нашых вачах з руін і паліпшаў устаюць гарады і вёскі, яшчэ прыгажэйшыя, чым былі да вайны. Хто бачыў сталіцу рэспублікі Мінск у першыя дні пасля вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, той цяпер можа наглядна пераканацца ў тым, як хутка наша краіна залечвае цяжкія раны вайны. У сельскай мясцовасці за апошнія гады адноўлена і пабудавана 375,5 тысячы жылых дамоў і пераселена ў іх з зямлянак больш 2 мільёнаў чалавек. Пабудавана 41,1 тысячы грамадскіх будынкаў у калгасах і 7200 культурна-бытавых устаноў.

Дзяржаўны бюджэт на 1949 год вызначаны па прыбытках у 3.752.125 тысяч рублёў і па выдатках у 3.741.096 тысяч рублёў, з перавышэннем прыбыткаў над выдаткамі на 11.029 тыс. руб. У параўнанні з мінулым годам прыбыткі бюджэта БССР узрастаюць на 146.515 тысяч рублёў.

Адкуль, з якіх крыніц бяруцца прыбыткі бюджэта? Галоўным чынам з паступленняў ад соцыялістычных прадпрыемстваў у парадку падатку з абароту і адлічэнняў ад прыбыткаў. Прыбыткі па гэтых крыніцах складаюць амаль 70 працэнтаў усіх прыбыткаў бюджэта. Адсюль лёгка зразумець, якое вялікае значэнне мае паспяховая работа нашых прадпрыемстваў. Самааддана праца рабочых і работніц, калгаснікаў і калгасніц прымнажае багацці нашай Радзімы. А чым багацей наша краіна, тым лепш жывецца кожнаму працоўнаму, бо ў нас інтарэсы дзяржавы і народа адзіныя.

Бюджэты капіталістычных краін кладуцца цяжкім ярмом на плечы працоўных. Прыбыткі гэтых бюджэтаў у большай іх частцы складаюцца з велізарных, усё ўзрастаючых падаткаў з насельніцтва, зніжэння заробтнай платы, павелічэння эксплуатацыі рабочага класа і разарэння сялянства. Куды-ж ідуць гэтыя грошы, залітыя потам і крывёю працоўных? Можна быць на будаўніцтва школ або радзільных дамоў, на дзіцячыя сады або дамы для састарэлых? Не, буржуазныя дзяржавы трацяць гэтыя грошы на павелічэнне ўзбраенняў, на падрыхтоўку новай вайны, якой так

прагнуць магнаты капітала. У Амерыцы, напрыклад, ваенныя выдаткі складаюць больш палавіны ўсяго бюджэта бягучага года. У Англіі на ваенныя патрэбы ідзе зараз утроя больш, чым у 1938—1939 гадах.

Гарматы замест мяса—лозунг фашысцкай Германіі—стаў зараз вядучым для кіруючых колаў Амерыкі, Англіі і іншых капіталістычных дзяржаў.

Наша савецкая Радзіма ўпэўнена глядзіць у заўтрашні дзень. Выдаткі з нашага бюджэту ідуць на паспяховае выкананне народна-гаспадарчага плана чацвертага года пяцігодкі, на будаўніцтва новых фабрык, заводаў, электрастанцый, жылых дамоў. З пачуццём законнай гордасці адзначаем мы той факт, што 88,6 працэнта бюджэта накіроўваецца на фінансаванне народнай гаспадаркі і культурна-бытавых патрэб насельніцтва. Каля 67 працэнтаў усіх асігнаванняў на соцыяльна-культурныя мерапрыемствы ідуць на народную асвету. Выдаткі на ўсеагульнаму навучанню павялічваюцца амаль на 15 працэнтаў супраць мінулага года. Сёлета пачнуць працаваць 265 новых сярэдніх і сямігадовых школ.

У бюджэце ярка адлюстраваны клопаты партыі і ўрада аб маці і дзецях. Значна павялічваюцца выдаткі на ўтрыманне дзіцячых устаноў, на дапамогу многадзетным і адзіночым маці, на ахову здароўя.

У нашай краіне кожная дзяржаўная капейка павінна быць на ўліку. У беражлівым выдаткаванні сродкаў многа можа зрабіць і жаночы актыў. У школе, дзіцячым доме, яслях, садзе, у грамадскай сталовай і гандлёвай сетцы актывісткі могуць прынесці вялікую карысць. Ад іх пільнага вока не павінна ўкрыцца ні адно злоўжыванне. Падатак з насельніцтва, дзяржаўныя павыкі таксама складаюць частку прыбыткаў бюджэта, і тут нашы актывісткі павінны быць перадавікамі.

Жанчыны нашай рэспублікі разам з усім беларускім народам прыкладуць усе свае намаганні, каб выканаць дзяржаўны бюджэт на 1949 год. Зарукай гэтаму—магутнае соцыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне чацвертага года сталінскай пяцігодкі, якое шырока разгарнулася па ўсёй нашай краіне.

Пятая сесія Вярхоўнага Савета БССР,
У зале паседжанняў.

Сям'я АЗЕРНІКАВЫХ

ЖЕХТА з настаўнікаў сказаў аднойчы пра Азернікавых:

«Вялікая дружба Тацяны Іванаўны і Владзіміра Канстанцінавіча, загартаваная і правяраная шматгадовым сумесным жыццём, дастойна пераймання, іх беззаветнае служэнне Радзіме—захвалення».

І гэта—не пустыя словы.

... 37 год таму назад, толькі што скончыўшы гімназію, Тацяна Іванаўна правяла свой першы ўрок у Полацкай пачатковай школе дабрачыннага таварыства. Яна прышла сюды, каб перад абяздоленымі сіротамі і дзецьмі гарадской беднаты раскрыць усю разнастайнасць навакольнага свету, расказаць пра Каліноўскага, Пугачова, Разіна. Аднак вельмі хутка ёй далі зразумець, каб ад падобных намераў яна рашуча адмовілася, бо дзецям даволі ведаць закон божы ды чатыры правілы арыфметыкі.

Прыкладна ў гэты-ж час у вёсцы Любжына, што каля Віцебска, пачаў настаўнічаць Владзімір Канстанцінавіч Азернікаў. Малады і энергічны, ён не разгубіўся, убачыўшы, што вёска не мае нават будынка для школы. Выпрасіў у старасты напоўразваленую хату, сяляне самі падправілі яе, парабілі для сваіх дзяцей парты. Так пачала сваё існаванне Любжынская пачатковая сельская школа.

Не мінула і года, як маладому настаўніку прыпалося пакінуць работу: школьнаму інспектару данеслі, што Азернікаў недобранадзейны—дзеці з цікавасцю слухаюць яго небяспечныя гутаркі пра дэкабрыстаў, Каперніка, Дарвіна.

Абодвух—і Тацяну Іванаўну і Владзіміра Канстанцінавіча—літаральна выратавала Кастрычніцкая рэвалюцыя. Шмат пакутвалі яны ад таго, што не маглі як належыць вучыць дзяцей беднаты. А цяпер здзейснілася ўсе іх жаданні. З усім запалам ламалі яны школьную руціну, наладзілі курсы па ліквідацыі непісьменнасці сярод дарослых. І ўсё гэта рабілі ўжо разам: іх жыццёвыя дарогі зыйшліся.

Скончыўшы Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Владзімір Канстанцінавіч пачаў працаваць у адной школе з Тацянай Іванаўнай. Ён спецыялізаваўся па прыродназнаўству і хіміі, а Тацяна Іванаўна выкладала рускую і беларускую мовы. Але розніца «спецыяльнасцей» не магла іх адасобиць. Як у жыцці, так і ў рабоце дапамагалі адзін аднаму. Азернікавым удалося асвоіць самае галоўнае ў прафесіі настаўніка—уменне пранікнуць у тайнікі псіхалогіі вучня, падмеціць у яго характары жывыя, творчыя рысы, развіваць іх і ўмацоўваць.

Тацяна Іванаўна заўважыла нейк, што вучні, якія ў дыктантах рабілі мала памылак, праяўлялі поўнае няведанне прасцейшых граматычных правіл, калі іх выклікалі да дошкі. Сваім назіраннем яна падзялілася з мужам.

— Відочна, нейкі «дабрак» дае ім магчымасць спісваць са свайго шпытка,—выказаў ён свае меркаванні.

Тацяна Іванаўна і Владзімір Канстанцінавіч Азернікавы.

Пры правярцы спыткаў гэтая думка пацвердзілася: у большасці вучняў былі аднолькавыя памылкі.

У часе чарговага дыктанта Тацяна Іванаўна выявіла, што лепшая з яе вучаніц—Каця Белкіна—цішком дапамагае слабым у напісанні цяжкіх слоў. Настаўніца спакойна заўважыла:

— Ты, Каця, робіш сябрам дрэнную паслугу. Спадзеючыся на цябе, яны занябалі граматыку. Такім чынам ты патураеш гультаям і мяне ў зман уводзіш. Калі па-сапраўднаму хочаш ім дапамагчы, акажы таварыскую паслугу—арганізуй гурток правапісу.

Каця паслухала настаўніцу, і адстаўшыя вучні падцягнуліся.

Па прыкладу Белкінай вучні стварылі гурток для адстаючых у матэматыцы.

У Азернікавых здаўна павялялося ўжо так, што пасля працы яны дзеляцца ўражаннямі дня.

Быў такі выпадак з Толей Леонавым—вучнем Тацяны Іванаўны. Ад нейкага часу Толя пачаў паводзіцца недастойна для вучня: не рыхтаваў заданні, спрачаўся з настаўнікамі, захуліганіў. Думка педкалектыва зышлася на адным—Леонава са школы выключыць. Так меркавала і Тацяна Іванаўна. Але Владзімір Канстанцінавіч запярэчыў.

— У інтарэсах школы не варта знянацку ўжываць тэту крайнюю меру,—сказаў ён. — Толя, вядома, за службу ў нейкае пакаранне, але трэба глыбей глянуць

у думу дзіцяці, быць можа там адшукаем і нешта разумнае, добрае.

Таяна Іванаўна пачала ўважлівей прыглядацца да Толі. У гутарцы хлопчык чыстасардэчна прызнаўся, што пасябраваў з дрэннай кампаніяй. Цёплае, ласкавае слова настаўніцы зрабіла тое, што хлопчык пераваў няўдалае знаёмства, стаў прыкладным у паводзінах і паспяховасці. Так было знята пытанне аб выключэнні Лёнава.

За палкімі гутаркамі пра школьныя справы Азернікавы не адразу прыкмецілі, як у сэрцы іх роднай дачкі Ніны распалілася любоў да высокароднай прафесіі бацькоў. Яна паставіла сабе мэтай пайсці па іх дарозе.

Перад ад'ездам Ніны ў Ленінградскі педагагічны інстытут імя Герцэна маці, нібы разважаючы пра сябе, прамовіла:

— Капітан вядзе судна ў моры, скульптар працуе ў майстэрні сваёй, геалаг збіраецца ў экспедыцыю, піша вершы паэт—і ўсе яны твае былыя вучні. Настаўнік у лесе кожнага чалавека абавязкова адыграў нейкую ролю, бо іменна ў школе праходзіць с мы адказны перыяд фармавання чалавека. І на ўсё жыццё захоўвае ён удзячную памяць аб добрым настаўніку,

як першым кіраўніку дапытлівага розуму, што прабуджаўся ў дзіцяці.

Аб тым, што гэта сапраўды так, красамоўна сведчаць шматлікія лісты былых вучняў Азернікавых.

Вось што піша, напрыклад, інжынер з Алтая — Аляксандр Вярэга:

«Дарагая Таяна Іванаўна! Я да гэтага часу памятаю, люблю і паважаю Вас. Вы-ж першая навучылі мяне любіць Радзіму, свой народ і мову, сваю культуру. Вы навучылі мяне жыць і працаваць на карысць любімай Радзімы. І кожны раз, калі задумваюся над тым, дзе пачатак гэтага высокароднага пачуцця і імкнення, я заўсёды прыпамінаю Вас».

Совецкі ўрад высока ацаніў заслугі Азернікавых у развіцці народнай асветы, прысвоіўшы ім ганаровае званне заслужанага настаўніка школы рэспублікі. Таяна Іванаўна ўзнагароджана ордэнам Леніна, Вадзімір Канстанцінавіч—ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Ніна Азернікава канчае сёлета інстытут. Яна разам з бацькамі будзе вучыць і выходзіць будучых інжынераў, аграномаў, настаўнікаў, геологаў, капітанаў, палкаводцаў.

В. БАГАРАД.

Е. САДОУСКІ.

(Апавяданне)

Мал. С. РАМАНОВА.

МЕРНА і глуха па стыках рэк грукочуць вагонныя колы.

Рая Мілюціна шчытна прынікла да аконнага шкла, не адрывае вачэй ад малюнкаў, што праносяцца міма. Часам губы прашэпчуць:

— Вось тут, тут вось...

Яе нязмерна хвалюе выгляд знаёмых мясцін, якія пакінулі ў сэрцы столькі незабыўных уражанняў, столькі цяжкіх і балючых перажыванняў. Вось прамільгнула Бліноўка — маленькая станцыя, дзе Рая здымала эпізоды рэйкавай вайны. Немцы спалілі яе, але Рая паспела разгледзець, што на тым месцы стаяў ужо новы будынак.

Зняты Мілюцінай хранікальны кінофільм аб баявой дзейнасці партызан на Беларусі абышоў мноства экраннаў. Праглядаючы яго, Рая кожны раз уяўляе сябе сярод баявых сяброў. Зноў перад ёю стаіць любі Сашук. Выстраіўшы сваіх арлоў, аддае каманду. Яго ад'ютант,

малады хлапец, ліха ўскочыўшы на каня, імчыцца ў разведку. З апошнім кадрам у зале ўспыхвала святло, Рая з болей усведамляла, што Сашук да яе ўжо не вернецца больш. Думкі пераносілі яе пад невысокі ўзгорак, дзе знайшоў вечны спакой яе родны Сашук. Нястрымна хачелася зноў убачыць Бліноўку, Марозаўку, Вязкі.

Калі кіностудыя пачала рыхтавацца да здымкаў новага поўнамэтражнага фільму: «Там, дзе ішла вайна», Мілюціна першай была ўключана ў творчую групу.

З Вязкаў за кіноэкспедыцыяй прysłалі дзве грузавыя машыны. Першае, што кінулася Раі ў вочы, быў надпіс на іх зялёных бартах: «Калгас імя Аляксандра Мілюціна». Яна доўга не магла адарвацца ад гэтых хвалюючых слоў і падышла да першай машыны. Раптам нехта аклікнуў яе. Яна абярнулася. З кабінкі другой машыны спрытна саскочыў Сцяпан-матарыст, як некалі звалі яго ў атрадзе.

— Раіса Максімаўна!
— Сцёпушка! Адкуль-жа ты ўзяўся?—радасна вітала Рая матарыста, з якім доўгі час давялося прабыць у адным партызанскім злучэнні.

— А вы ўсё такая-ж!—уважліва ўглядаўся ў яе матарыст.

— І ты такі-ж самы, Сцяпан!
Яны рассмяліся, задаволеныя нечаканай сустрэчай. Сцяпан раскрыў дзверкі кабіны і прыветна сказаў:
— Сядайце, Максімаўна, разам паедзем. А вашу карціну я так і не бачыў.

— Не бачыў? І вязкаўцы не бачылі? Значыць, добра зрабіла...

Сцяпан, пераймаючы яе думку, нецярпліва спытаў:
— З сабою прывезлі? Малайчына, Максімаўна! У Вязках будзе каму паглядзець на сябе.

— Не ўсе ўбачаць карціну, — глыбока ўздыхнула Раіса. — Мілюціна з намі не будзе.. Вязі найперш на магілу.

На шырокай плошчы Сцяпан спрытна затармазіў. Рая ў недаўменні азірлася і не магла апамятацца.

— Таварыш, дарагі, а ці не зблытаў ты дарогі? Хіба-ж гэта Вязкі?

— Сапраўдныя Вязкі, Раіса Максімаўна! Толькі адбудаваныя, — задаволены ўражаннем Раі, прамовіў Сцяпан.

Моўчкі падышлі яны да магільнай агароджы. За ёю ляжаў Мілюцін. Не ў сілах стрымацца Рая зарыдала. На помніку ззяла золатам роднае імя. Яна зашаптала.

— Сашук, родны мой, добры! Устань, я прыйшла да цябе!..

Увечары ў каласным кінатэатры ішоў новы фільм. Пра яго толькі ў газетах чыталі ды чулі па радыё. У зале стаяў нямоўчы гул. Не таму, што кіно было тут нейкай рэдкасцю, але немагчыма было стрымацца, калі на экране мільгала знаёмае. Раптоўна з кутка даносіўся вокліч, а хор галасоў падхапляў:

— Гляньце, наш Пятрусь вінтоўку чысціць!

Калі на кані ліха праносілася па экрану партызанка, жаночыя галасы ў зале звінелі:

— Маша! Гэта-ж наша Машутка!..

Але хвілінамі панавала трывожная ціш, і толькі зрэдку даносіўся пакутлівы ўздых. Як у жудасным сне, перад вачыма ўставалі зруйнаваныя Вязкі, абгарэлыя коміны, смерць блізкіх людзей, пахаванне, шалашы і зямлянкі сямейнага лагера...

Калі экран пагас і запалілі святло, цесным колам абступілі вязкаўцы Раю. Першым загаварыў Нікола Гнедзіч — былы камандзір партызанскай разведкі, а цяпер старшыня калгаса. Ён таксама пазнаў сябе на экране.

— Не, гэтага ў словах не выкажаш, што вам удалося захаваць для патомкаў, Раіса Максімаўна. А цяпер і вы не пазнаеце Вязкаў. Такія цуды ў нас творацца! Памятаеце Зелянцову Соню?

— Медсястру.

— Ага... Калгас паслаў яе ў медінстытут! А Наташу Рыбальчанка?

— Разведчыцу?

— Цяпер лепшы брыгадзір у Вязках! Летась з гектара зняла па 3000 пудоў бульбы. Мы тут і мічурынскую школу арганізавалі, лекторы, хату-чытальню. Ды што і кажаць — паглядзіш сама.

Раніцай, захапіўшы ручны кіноапарат, Мілюціна пайшла аглядаць новыя Вязкі. Па цэнтральнай вуліцы, перасечанай пяццю паралельнымі, як вокам акінуць, працягнуліся стройныя рады новых будынкаў. Пасярод сяла вырас парк, маладзенькія дрэўцы якога ўжо далі жывыя парасткі. Штучная сажалка асяляла люстранай гладдзю вады. Раі нават здалася, што па ёй плаваюць белыя лебедзі. І яна крыкнула Гнедзічу, што стаяў воддаль:

— Адкуль у вас лебедзі?

— Не чую!

— Лебедзяў, пытаю, дзе ўзялі?

Але адказу не слухала ўжо, бо сама заўважыла, што гэта плаваюць звычайныя гусі. За сажалкай зелянела поле стадыёна, а за ім зноў цягнуліся каменныя дамы.

У гэты дзень Рая не ведала хвіліны спакою. Зняла панараму адноўленых Вязкаў, наведла гідраэлектрастанцыю, радзільны дом, новую школу. Нарэшце спынілася каля абгарэлага дуба—адзінага сведкі пажару. Гэта было ўсё, што засталася яшчэ ад старых Вязкаў. Потым здымала на плёнку наваселле ў брыгадзіра Наташы Рыбальчанка.

Ужо цямнела, а трэба было яшчэ зайсці ў новы дом

Піліп ПЕСТРАК.

ПЕРШЫ ТРАКТАР

Наш завод для мяне стаўся домам,
Праца песняй звiніць ля станка,
Усё для сэрца тут блізка, знаёма
І ў запале мацнее рука.

Я прыйшла ад палёў Беларусі,
Дзе жыве наш калгасны народ,
Каб аддаць свае мары і рукі
На свой трактарны родны завод.

Толькі сонца зайграе на росах,
Дымы ў даль паплывуць з каміноў,
Я іду на завод шляхам сосен,
Мая мара квітнее са мной,

Калі сонцу насустрач з завода
Гэтай марай уквеціцца шлях,—
Зашуміць славай-песняй народа
Першы трактар на родных палях.

Дымы ціха плывуць на раздолле,
Рассцілаюцца сінню ўдалі
І вядуць да маёй шчаснай долі
На вялікай савецкай зямлі...

матарыста. І толькі пераступіла парог—пакой заліла электрычнасць.

— Глядзіце, як станцыя наша працуе!—радасна сустраў гасцю Сцяпан.

— Зусім як у горадзе, — адказала Мілюціна, прыемна ўражаная ўтульнасцю кватэры свайго партызанскага таварыша.

— А прыпомніце, Раіса Максімаўна, нашы Вязкі лясныя!

— Вязкі з зямлянкамі...

— І сляпымі капцілкамі.

— У мяне ад успаміну галава разбалецца гатова.

— А ў фільме ўсё гэта выглядае цудоўна. Успомніце, з якім хваляваннем глядзелі вязкаўцы карціну. І ў гэтым ваша заслуга.

— Заслуга тут не мая, — у задуменні адказала Раіса,—а людзей, якія слаўна ваявалі і цяпер працуюць не горш. За два дні ў вашым калгасе я пераканалася, што героіка барацьбы за шчаслівае жыццё ў сэрцы вязкаўцаў не згасла і ў мірны час будаўніцтва. У мяне столькі ўражанняў! Ад старых Вязкаў толькі дуб абгарэлы пазнала, на які ўзлазіла здымкі рабіць у часе пажару. Усё астатняе для мяне навіна — дамы, вуліцы, парк...

— Прабачце, Раіса Максімаўна! Забыўся сказаць: сакратар райкома вам звiніў гадзiну назад. Вельмі хацеў гаварыць з вамі.

— Такарчук?

— Так, Павел Ігнацьевіч.

— Тады выбач, Сцяпан. Пайду ў сельсовет.

Прадуваючы тэлефонную трубку, Рая не магла дачакацца, калі пачуе знаёмы голас. Нарэшце ёй адказалі.

— Павел Ігнацьевіч! Гэта Рая вас непакоіць, партызанскі кіноаператар. Памятаеце?

— З прыездам, Раіса Максімаўна! Бачыў ваш фільм. Хоць не артысты ігралі, а вышаў цудоўна.

— Зараз новы буду здымаць. Па слядах вайны. Вязкі цяпер і не пазнаць.

— Чыталі, Раіса Максімаўна, пра высокую ўзнагароду вязкаўскіх хлебарабаў? Будзем уручаць у самой вёсцы. Не праявайце!

— Гэта для мяне вельмі цікава і важна, Павел Ігнацьевіч! Дзякую, што паведамілі.

Мілюціна цешылася выразнай канцоўкаю новага фільма: былыя партызаны ідуць у авангардзе будаўнікоў новага жыцця. На іх грудзях, побач з ордэнамі за баявую храбрасць, ззяюць ордэны працоўнай славы.

Аб культуры паводзін школьніка

КУЛЬТУРА паводзін школьніка не з'яўляецца нечым знешнім, а залежыць ад усёй сістэмы выхавання ў сям'і і школе. У гэтай культуры адлюстроўваецца ўнутраны свет дзіцяці, яго маральныя якасці: валявая мэтайкіненасць, чуласць, пачуццё патрыятызма, калектывізма, жаданне падтрымаць гонар сваёй школы, піонер-атрада, сям'і. Калі мы бачым школьніка, які беражна пераводзіць праз дарогу сляпога, інваліда Айчынай вайны, для нас становіцца ясна, што сям'я і школа выходзяць у хлопчыка выдатныя якасці савецкага чалавека.

Славуты савецкі педагог А. С. Макаренка знаходзіў, што карэннай прычынай некультурнасці ў паводзінах дзяцей з'яўляецца дрэнная арганізацыя сямейнага рэжыму. Ён па-майстэрску ўскрыў сутнасць разумнага, мэтазгоднага, дакладнага рэжыму сям'і.

Прывучыць дзіця з маленства ёсць і спаву ў строга устаноўлены гадзіны значыць закласці гэтым пачатак пэўнай культуры паводзін, прызвычаіць яго да парадку і патрабаванняў старэйшых.

Дашкольніка трэба выхаваць так, каб ён заўсёды гаварыў «дзякуй», калі для яго што-небудзь робіцца, каб сам здагадаўся аказаць пасільную дапамогу членам сям'і. Некаторыя бацькі лічаць, што культуру паводзін змалку выхаваць цяжка і не вымагаюць яе ад дзяцей, а потым самі дзіўваюцца, адкуль у дачкі або сына ўзліся дрэнныя звычкі, у каго дзіця ўрадзілася? Зусім натуральна, што гэта задача не з лёгкіх, але куды цяжэй выпраўляць недахопы выхавання, гэта значыць пажынаць нярадасныя плады ўласнай нядабайнасці і бесклапотнасці.

Нельга абыхава ставіцца да некаторых «выпадковых» учынкаў дзіцяці. Нярэдка бацькі, непрыемна ўражаныя нечаканай грубасцю школьніка ў дачыненні да членаў сям'і, спяшаюцца пакараць грубіяна. Разам з тым іх мала трывожыць, калі школьнік скажа нядобрае пра свайго настаўніка, не прывітаецца з суседамі, забудзецца схапіць у аптэку за лекамі для хворай бабулі. Падобныя учынкi адносяць да «дробязей», не стараючыся вытлумачыць дзіцяці яго нячуласць і бязактнасць паводзін.

Часта бацькі не звяжаюць і на тое, калі дзеці ў сям'і паміж сабою не ладыцца, сварацца, б'юцца. А тым часам падобныя «дробязі» могуць перарасці ў антыграмадскія з'явы: непавагу да таварышаў, няўменне жыць і працаваць у калектыве. Сёння нагрубіў сястры, заўтра бабулі, а там і настаўніку асмеліўся дзёрзка адказаць. Абавязак бацькоў—не ўпусціць ні аднаго выпадку нават самага маленькага адхілення ад культуры паводзін і знішчаць дрэннае ў самым пачатку.

Моцна любіць дзяцей—ні ў якім разе не значыць рабіць ім розныя паблагі. Дзяцей трэба прывучаць, каб яны шанавалі бацькоў і старэйшых, высока цанілі працу маці, былі заўсёды гатовы пасільна дапамагчы ёй у хатніх справах. Бацька павінен паказваць асабісты прыклад павялі і дбайных адносін да маці.

Увагу дзіцяці неабходна звярочваць на паводзіны лепшых савецкіх людзей, з якіх трэба браць прыклад. Бацькі павінны тлумачыць дзецям, у чым праяўляюцца чужыя адносіны да чалавека, у чым заключаюцца правілы культурнага абыходжання: чаму нельга ўмешвацца ў размову старэйшых, чаму няветліва першаму праходзіць у дзверы, у якіх выпадках прасіць прабачэння, а ў якіх дзякаваць, як кланяцца пры сустрэчы са знаёмымі, як падняць і падаць выпадную рэч, як сядзець за сталом, як трымаць лыжку, нож, відэлец, як есці і піць культурна. Вялікую ролю ва ўсім гэтым адыгрывае асабісты прыклад бацькоў.

Вялікай небяспёкай з'яўляецца дваістасць паводзін. Здраецца, што ў школе і дома дзеці паводзяцца добра, а на вуліцы лаюцца, кураць, бушуюць. Адкуль такая раздвоенасць? Яе можна вытлумачыць толькі тым, што ў сям'ях гэтых дзяцей пануюць фальшывыя, няшчырыя адносіны паміж бацькамі. На людзях бацькі ветлівы і культурны, а дома наадварот. Гэта фальш уплывае на дзіцячую псіхіку і адбіваецца на паводзінах.

Бывае і так, што сям'я жыве дружна, але дзіця праводзіць свой час пас-

ля школы ў недастойным асяроддзі. Бацькі абавязаны бліжэй пазнаёміцца з сябрамі сваіх дзяцей, сачыць за іх гульнямі, разам з дзецьмі схапіць у кіно, цырк, на прагулку.

Часам дзеці ў мірнай гутарцы паміж сабою ўпрыгожваюць яе непрыстойнымі словамі, якія пераймаюць у дарослых, і шчыра дзіўняцца, калі іх спытаць, чаму яны лаюцца. З падобным перайманнем непатрэбных эпітэтаў неабходна рашуча змагацца.

Многія культурныя ў паводзінах вучні часта не хочуць заўважаць, што іх таварышы праяўляюць няветлівасць да іншых. Задача школы і сям'і—прывучыць школьніка крытычна падыходзіць да кожнай праявы некультурнасці. Адзіным фронтам яны павінны ўплываць на паводзіны нашага маладога пакалення.

Нельга мірыцца з такімі фактамі, калі дарослыя даюць дзецям прыкурваць, ведаючы, што школа катэгарычна забараняе курыць сваім выхаванцам. Нельга праходзіць міма грубых, некультурных паводзін вучня па-за школай. У кожным падобным выпадку неабходна рабіць патрэбную заўвагу, як і ўласным дзецям.

Свяшчэнны абавязак кожнага савецкага грамадзяніна—не шкадаваць сіл і энергіі на выхаванне падростаючага пакалення будаўнікоў камунізма, будучых гаспадароў нашай вялікай Радзімы—краіны самай перадавой у свеце культуры.

О. ЗАБЕЛІНА,

настаўніца Прудкоўскай пачатковай школы Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці.

Жыхарка Мінска т. Думская, жонка возчыка прамысловай арцелі, нарадзіла трайню — трох хлопчыкаў. Дзеці даношаныя, здаровыя, вагою 2550, 2450 і 1750 грамаў. Маці і дзеці чуюцца добра. Як падарунак ад дзяржавы т. Думская атрымала 1500 рублёў. Даглядае дзяцей спрактыкаваная медыцынская сястра. За дзецьмі і маці устаноўлены сталы нагляд урача. Двое дзяцей забяспечаны бясплатным грудным малаком. Штомесячна т. Думская будзе атрымліваць ад дзяржавы грашовую дапамогу. Фотэ І. Шышко.

МАМА, ПАЧЫТАЙ!

Вясновае здарэнне

Мал. Ю. Пучыскага.

З. БАНДАРЫНА.

Быў малы ў мяне каток,
Назваўся ён Сняжок.
Як вясною стаў руды,
Цёплай я ўзяла вады,
Чыста коціка памыла,
Ручніком яго спавіла,
На прыпечку пасадзіла.
«Спі, Сняжок мой, баю-бай,
Ды шпакоўні не чапай!»

Спіць Сняжок. А я гуляю,
Капая з страхі збіваю.
А пасля на дах зірнула,
Ледзве шыі не звярнула.
Бачу — чорны кот сядзіць,
Птушанё грызе, бурчыць.
Брудны, страшны абармот,
Беспрытульны, пэўне, кот.

Для свайго-ж я для Сняжка
Поўну міску малачка
Са жбаночка наліла
І да печы паднясла.
Я ля прыпечка стаю,
Сваё гора не таю:

— Дзе Сняжок мой? Дайце веры,
Не выходзіў ён праз дзверы:
Вокны ўсе зачынены,
У доме няма й шчыліны,
Дый катка майго няма.
Слёзы льюцца—не стрымаць.

Чую: нехта долу—бразь
І на прыпечку ураз.
Чорны кот «мур-мур» пая,
Спінку выгне, пазяхне.
Зразумела ўсё я хутка:
Мой Сняжок сваёю шубкай
Сажу з коміна ўсю чыста
Увабраў за трубачыста.
Скокнуў жвава ён да міскі,
Малачко са смакам лыкча.
Усю мяне запэчкаў сажай.
Што цяпер нам мама скажа?!

ПАЛЕПШЫЦЬ РАБОТУ СЯРОД ЖАНЧЫН

Цэнтральным Камітэце КП(б) Беларусі адбылася нарада загадчыкаў аддзелаў абкомаў, гаркомаў і райкомаў партыі заходніх абласцей — па рабоце сярод жанчын.

З дакладам аб рашэннях XIX з'езда Комуністычнай партыі большэвікоў Беларусі выступіла тав. А. І. Федасюк — загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын ЦК КП(б)Б.

Адзначыўшы поспехі, дасягнутыя партыйнай арганізацыяй Беларусі ў аднаўленні і развіцці ўсіх галін народнай гаспадаркі, тав. Федасюк спынілася на задачах большэвікоў Беларусі ў барацьбе за новыя перамогі ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, у галіне навукі, культуры і мастацтва. Асабліваю ўвагу дакладчыца ўдзяліла задачам жаночых дэлегацкіх сходаў. Некаторыя аддзелы па рабоце сярод жанчын, працуючы з асобнымі дэлегаткамі, забываюць пра дэлегацкія сходы, якія бяздзейнічаюць, не арганізуюць для сялянскіх дакладаў, лекцый на палітычныя і прыродазнаўчанавуковыя тэмы. Неабходна ажывіць работу ўсіх дэлегацкіх сходаў.

Выступіўшы ў спрэчках удзельнікі нарады расказвалі аб узросшай актыўнасці жанчын-дэлегатак, аб росце іх аўтарытэту, разам з тым адзначалі недахопы ў рабоце сярод жанчын і прапанавалі меры для яе наладжвання.

Тав. Гурава—загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Гродзенскага райкома партыі—расказала аб цікавым вопыце сваёй работы. Вялікую ўвагу аддзел удзяліў падбору кіраўнікоў дэлегацкіх сходаў, памятаючы, што яны з'яўляюцца важакамі сялянскіх, іх арганізатарамі. Старшыням сходаў аддзел настойліва прывівае навыкі кіраўніцтва работай сярод сялянскіх, павышае іх культурны ўзровень, сістэматычна наладжвае семінары, дапамагае ў складанні планаў работы.

Работа дэлегатак носіць самы разнастайны характар: дапамога сельсоветам у выкананні гаспадарча-палітычных мерапрыемстваў, пытанні ліквідацыі неписьменнасці, нагляд за жыццём патраніраваных дзяцей, шэфства над дзецьмі-сіротамі.

Поспехі масава-палітычнай работы аддзела відаць ужо з таго, што шэсць дэлегатак з ліку перадавых прыняты ў рады ВКП(б): С. Бараноўская (Навасёлкаўскі сельсовет), А. Буднік (Індурскі сельсовет), Н. Муха (Пасялковы сельсовет), Хварэльнік і іншыя.

Значная частка сялян заходніх абласцей цвёрда становіцца на шлях калектывізацыі. У прапагандзе пераваг калгаснага ладу многа дапамагаюць дэлегацкія сходы.

Тав. Прылецкая—загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Гарадзішчанскага райкома партыі, Баранавіцкай вобласці—у сваім выступленні адзначыла:

— Дэлегаткі Сталовіцкага сельсовета прынялі актыўны ўдзел ў стварэнні ініцыятыўнай групы па арганізацыі калгаса ў вёсцы Паленічыцы. Групу ўзначаліла Мар'я Сакалоха. У вёсцы Загор'е стварылася ініцыятыўная група з дзевяці чалавек пад кіраўніцтвам Мар'і Ваўкала. Аднымі з першых ў гэтыя калгасы ўступілі жанчыны-дэлегаткі.

Арганізацыя ў заходніх абласцях новых калгасаў ставіць перад дэлегацкімі сходамі новыя задачы. Дэлегаткі павінны па-стаханаўску працаваць у звоннях высокага ўраджаю, дапамагаць у выкананні імі ўзятых абавязацельстваў. Аддзелы па рабоце сярод жанчын

не заўсёды падказваюць дэлегацкім сходам гэту задачу, і звонні нярэдка распадаюцца.

Аб гэтым гаварыла тав. Пялявіна—інструктар аддзела па рабоце сярод жанчын Брэсцкага абкома партыі:

— У Жабінкаўскім раёне ўвесну 1948 года было створана 16 звонняў высокага ўраджаю, а да восні іх засталася 4. Сярод звоннявых былі і дэлегаткі. У Івацэвіцкім раёне з 12 звонняў засталася толькі 3. Наша задача—цікавіцца работай звоннявых, уцягваць іх у гурткі па павышэнню агра-тэхнічных ведаў, дапамагаць у арганізацыі працы, шырока тлумачыць перавагі звоннявой апрацоўкі зямлі. Неабходна стварыць умовы для працы калгасніц-маці. Летась многія з іх не выпрацавалі мінімуму працадзён. Ні адзін калгас не паклапаціўся арганізаваць сезонныя дзіцячыя яслі. Слаба была пастаўлена і працоўная дысцыпліна. У калгасе «Комінтэрн» Івацэвіцкага раёна не выпрацавалі мінімуму працадзён 77 працадольных жанчын. У калгасах Жабінкаўскага раёна не выпрацавалі мінімуму працадзён 862 жанчыны. Дэлегацкія сходы павінны ўзмоцнена заняцца павышэннем працоўнай дысцыпліны ў калгасах.

Тав. Ламакіна—загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці—расказала аб выключна разнастайнай рабоце дэлегатак.

— Дэлегаткі Углянскага сельсовета збіралі насенне

Вера Львоўна Новік — звоннявая калгаса «Чырвоны агароднік» Мінскага раёна, узнагароджаная ордэнам Леніна, — за праваркай насення яравой пшаніцы.

Фото І. Шышко.

для сем'яў загінуўшых воінаў, хадайнічалі аб дапамозе бясконным гаспадаркам, прымалі актыўны ўдзел ў рэалізацыі дзяржаўнай пазыкі, дапамагалі ў будаўніцтве школы. Дэлегаткі вёскі Пясчанка пабылі ў школе і забяспечылі яе апалам на ўвесь сезон. Для ўдавы К. Тоўшкі, у якой згарэў свіран з хлебам, яны сабралі 36 пудоў жыта. Каштоўную ініцыятыву праявіў дэлегаткі сход Равяніцкага сельсавета, узяўшы пытанне аб пабудове школы ў вёсцы Мінкі. Сход даручыў дэлегатцы Ганне Шуст арганізаваць брыгаду будаўнікоў і возчыкаў і хадайнічаць перад Райвыканком аб пабудове школы ў Мінках. Райвыканком задаволіў гэту просьбу. Метадам народнай будовы школа была закончана да 30 гадавіны БССР. Дэлегаткі Машковіцкага сельсавета дапамагаюць у наладжванні культурнага гандлю на вёсцы, сочаць за санітарным становішчам магазіна, клуба, школы.

Тав. Федасюк падвяла вынікі нарады. Яна яшчэ раз падкрэсліла, што галоўная задача аддзелаў па рабоце сярод жанчын — узмацніць масава-растлумачальную і

палітычную работу, прапаганду і агітацыю аб перавагах калгаснага ладу над аднаасобным, вывучаць Статут сельгасарцелі, рашэнні сесій Вярхоўнага Савета БССР, узнікаюць жанчын на барацьбу за высокі ўраджай. Максімум настойлівасці жанчыны павінны праявіць у справе палепшання работы сельпо, дапамагчы ў ачыстцы гандлёвай сеткі ад нядбайных работнікаў і растратчыкаў, вылучаць на работу ў гандаль лепшых дэлегатак.

Удзельнікі нарады заслухалі лекцыі на тэмы: барацьба беларускага народа за выкананне пасляваеннай сталінскай пяцігодкі ў чатыры гады; ленінска-сталінскае вучэнне аб арганізацыі сельскай гаспадаркі і роля жанчын ў калгаснай вытворчасці; Статут сельскагаспадарчай арцелі — закон калгаснага жыцця; аб міжнародным становішчы і іншыя.

Удзельніцаў нарады прыняў сакратар Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б таварыш Гусараў, які вызначыў задачы па рабоце сярод жанчын на бліжэйшы час.

Парады па кулінарыі

ПАШТЭТ З ПЯЧОНКІ.

На 500 г пячонкі — 100 г салапіг, 100 г масла слівачнага, па 1 шт. морквы, пятрушкі і цыбулі.

Пячонку ачысціць ад плевак і нарэзаць невялікімі кавалачкамі: ачышчаныя моркву, пятрушку і цыбулю — тонкімі лустачкамі. Усё гэта падсмажыць да поўнай гатоўнасці са шпігам, таксама нарэзаным кавалачкамі, дадаўшы лаўровы ліст і некалькі гаршчын перцу. Пасля гэтага правярнуць праз мясарубку, можна дадаткова працерці праз сіта. Вельмі важна правільна падсмажыць пячонку, г. зн. не падсушыць і не перасмажыць, інакш паштэт не атрымаецца такім сакавітым, якім ён павінен быць.

Працёртую пячонку скласці ў каструлю, дадаць па смаку соль, перац і выбіць лапаткай, паступова дадаючы слівачнае масла.

Прыгатаваны паштэт перакласці ў шклянную або фарфаравую пасуду і астудзіць.

Падаваць паштэт можна як закуску, дадаўшы ў якасці гарніру вараныя яйкі, або скарыстаць паштэт для бутэрбродаў на сьнеданне і г. д.

РЫБА У МАРЫНАДЗЕ

На 500 г рыбы-філе — па 2 шт. морквы і цыбулі, 1 шт. пятрушкі, 100 г тамату-пюрэ.

У марынадзе можна прыгатаваць любую рыбу: судака, шчупака, асятрыну, навагу, корушку і інш. Буйную рыбу трэба нарэзаць кавалкамі,

а дробную (навагу, корушку і інш.) пакінуць у цэлым выглядзе. Падрыхтаваную рыбу пасаліць, пасыпаць перцам, абваляць у муцэ, падсмажыць на раслінным масле і астудзіць.

Для прыгатавання марынаду ачышчаныя моркву, пятрушку і цыбулю прамыць, нарэзаць тонкімі лустачкамі або саломкай, скласці ў каструлю, дадаць 3—4 лыжкі расліннага масла і злёгка падсмажыць на працягу 10—15 хвілін. Пасля дадаць тамат,

пранасці (лаўровы ліст, перац гаршчак, 3—4 шт. гваздзікі і кавалачак карыцы), уліць 1/2 шклянкі нямоцнага воцату, 1 шклянку рыбнага бульёну або гарачай вады і варыць 10—15 хвілін. Дадаць па смаку соль, цукар, заліць падрыхтаваную рыбу і астудзіць.

Падаваць марынаваную рыбу трэба ў салатніку або глыбокім блюдзе, пасыпаўшы зелянінай пятрушкі або зялёнай цыбуляй.

Карысныя парады

ЧЫСТКА КАЛЯРОВЫХ СУКЕНАК

Каляровыя папярковыя, шарсцяныя і шаўковыя тканіны пры звычайным мыцці часта трацяць свой колер. Гэтага не здарыцца, калі мыць сукенкі замест мыла ў адвары белай фасолі.

Зварыць фасоль (1 кіло на 5 літраў вады), затым адвар зліць і памыць у ім сукенку. Пасля мыцця сукенку прапаласкаць, адціснуць, прасушыць і адпрасаваць. Яна будзе выглядаць як новая. Чым больш заношана сукенка і старэй на ёй плямы, тым больш фасолі трэба пакласці на адвар.

ЯК АДНАВІЦ ПАЦЯМНЕЎШАЕ ЛЮСТРА

Калі люстэрка пацямнела, пратрыце яго шматком, змочаным у вадзе, нашатырным спірэце або паленай

магнезіі, замяшанай напалову з бензінам, потым вытрыце насуха.

Люстэрка, засаджанае мухамі, пратрыце разрэзанай цыбулінай. Праз 5—10 хвілін люстэрка памыйце.

Калі ў памяшканні вільготна, пакрыйце амальгаму (адваротны бок шкла) саставам з адной часткі растопленага воску і двух частак скіпідару.

ЯК ЗМЯКЧЫЦЬ СКУРУ РУК

Змяшайце ў роўных долях перакісь вадароду, гліцэрын-велюр і моцны адэкалон. Атрымаецца вадкасць мутнабелага колеру, якую трэба змазваць рукі нанач. Гліцэрын змякчае скуру, а перакісь вадароду беліць яе.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б. Падпісана да друку 16/IV-49 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Тыраж 10.000.

АТ 00373

Мінск. Друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

Заказ № 187.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

І. БОНДАРАВА—брыгадзір комсамольска-маладзёжнай брыгады выдатнай якасці Мінскага радыёзавода.